

Schilde, Domein De Haar

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

Rapport Nr. 1521

Titel

Archeologienota Schilde, Domein De Haar: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Jeroen Vermeersch & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2024-080

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2024B229

Plaats en datum

Beerse, 12/03/2024

INHOUD

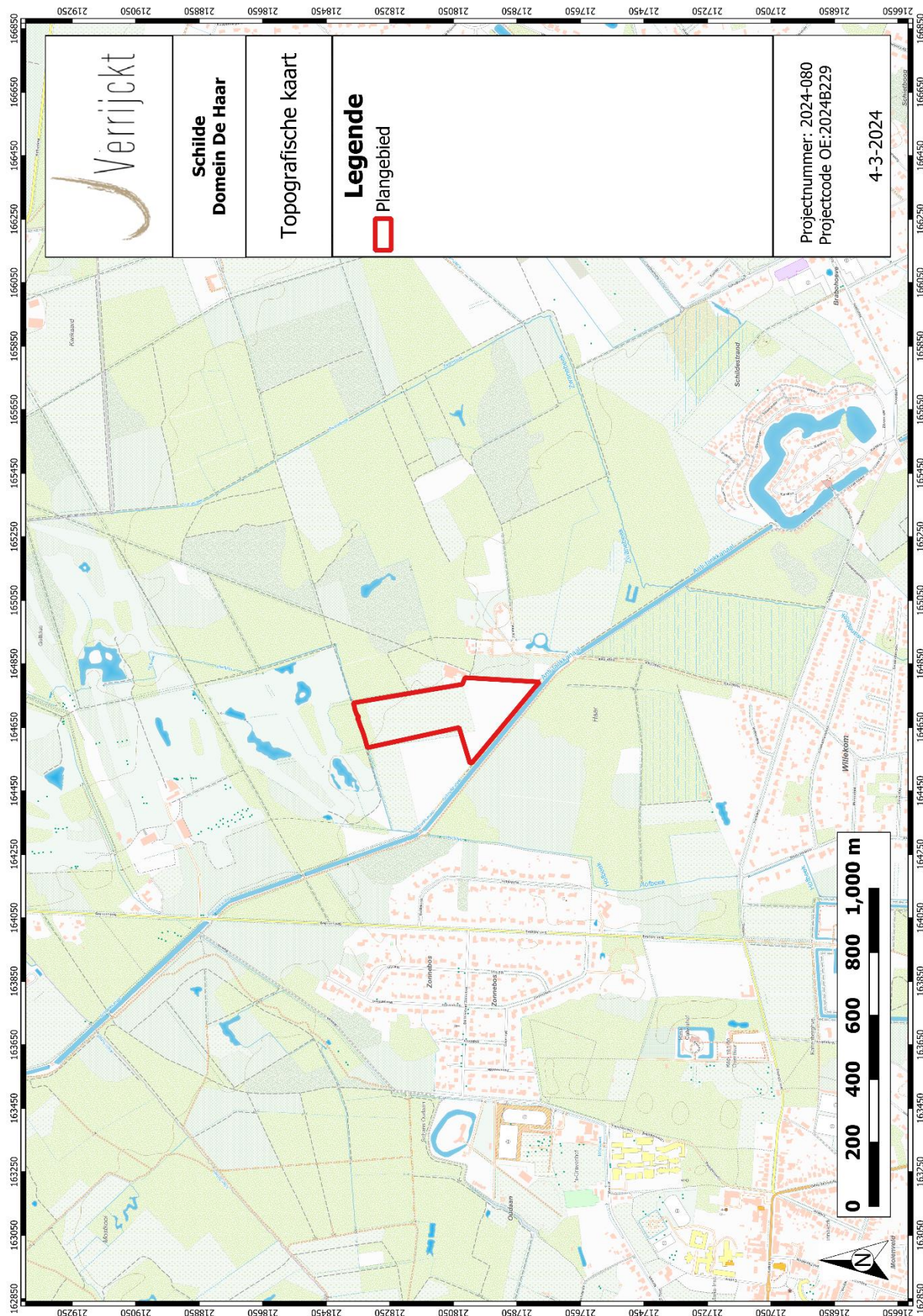
Inhoud.....	2
1 Bureauonderzoek.....	3
1.1 Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1 Administratieve gegevens.....	3
1.1.2 Onderzoeksopdracht.....	8
1.1.3 Juridisch kader.....	8
1.1.4 Randvoorwaarden.....	9
1.2 Werkwijze en strategie.....	9
1.3 Aanleiding.....	10
1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen.....	10
1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen.....	12
1.4 Assessmentrapport.....	14
1.4.1 Topografische situering.....	14
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering.....	15
1.4.3 Geologische situering.....	19
1.4.4 Bodemkundige situering.....	19
1.4.5 Historische bronnen.....	27
1.4.6 Cartografische bronnen.....	27
1.4.7 Archeologisch bronnen.....	44
1.5 Besluit.....	52
1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen.....	52
1.5.2 Archeologische verwachting.....	53
1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering.....	54
1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	54
1.5.5 Samenvatting.....	54
2 Lijst met figuren.....	55
3 Lijst met tabellen.....	55
4 Plannenlijst.....	56
5 Bibliografie.....	59
6 Bijlagen.....	61

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

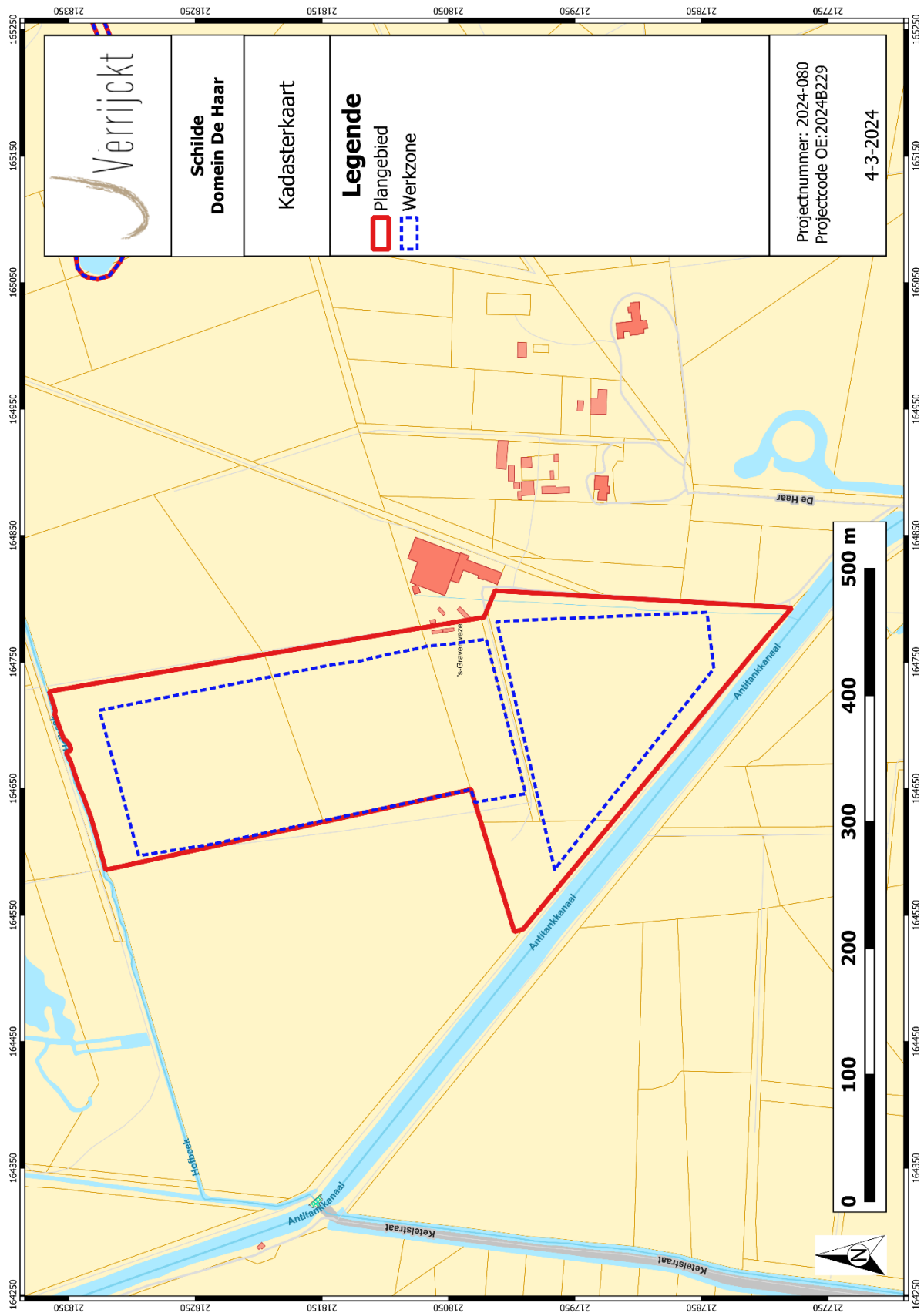
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2024-080
Projectcode Onroerend Erfgoed		2024B229
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Schilde
	Deelgemeente	's-Gravenwezel
	Straat	De Haar
Kadastrale gegevens	Gemeente	Schilde
	Afdeling	3
	Sectie	A
	Percelen	181X, 181Y, 184b, 181T (partim), 162b, 162a
Coördinaten	Noordoost	X: 165.514 Y: 218.555
	Noordwest	X: 164.586 Y: 218.320
	Zuidoost	X: 164.774 Y: 218.073
	Zuidwest	X: 164.649 Y: 218.034
Oppervlakte plangebied		Ca. 81.000 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 57.000 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 - Jeroen Verrijckt

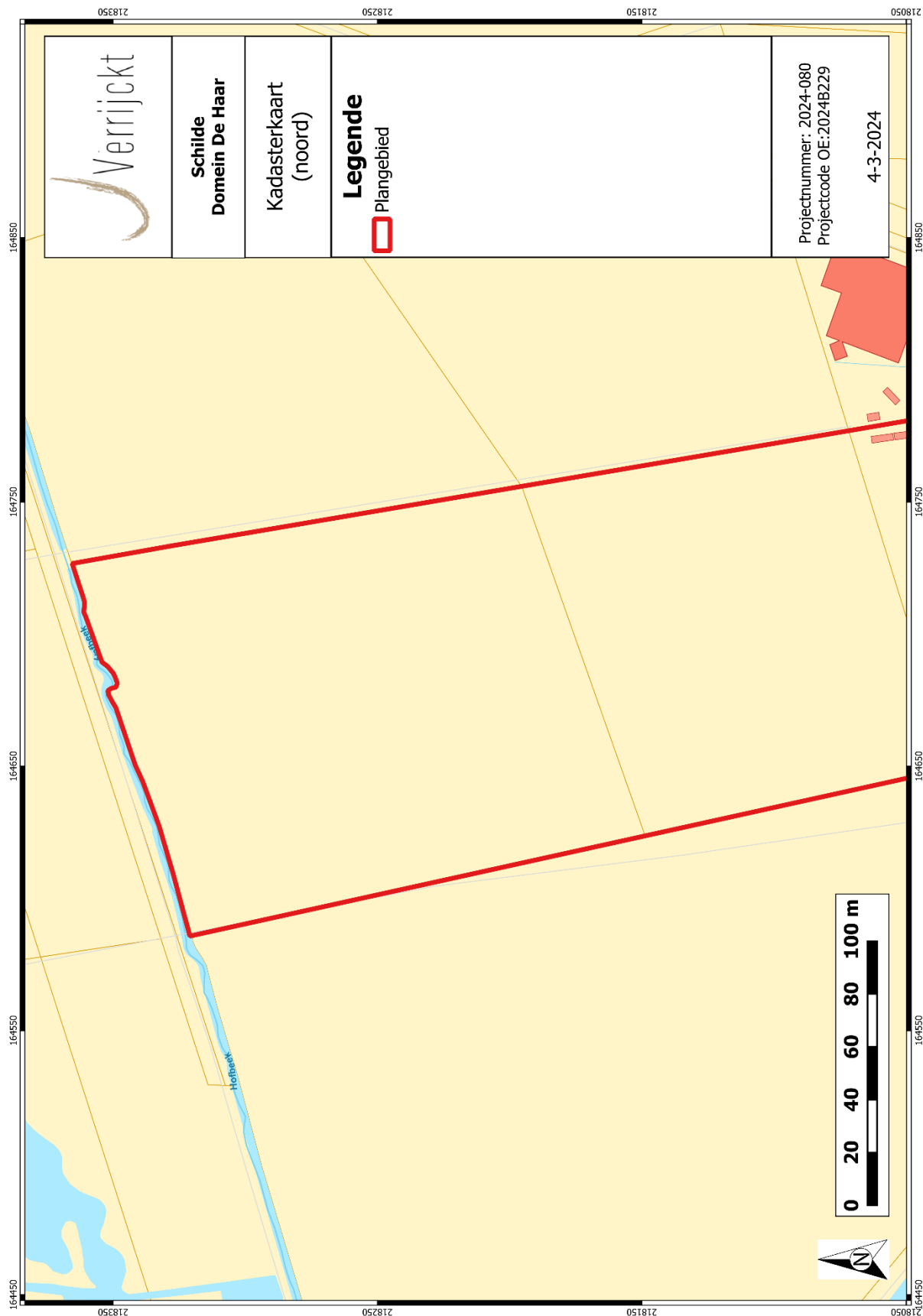
Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2024a

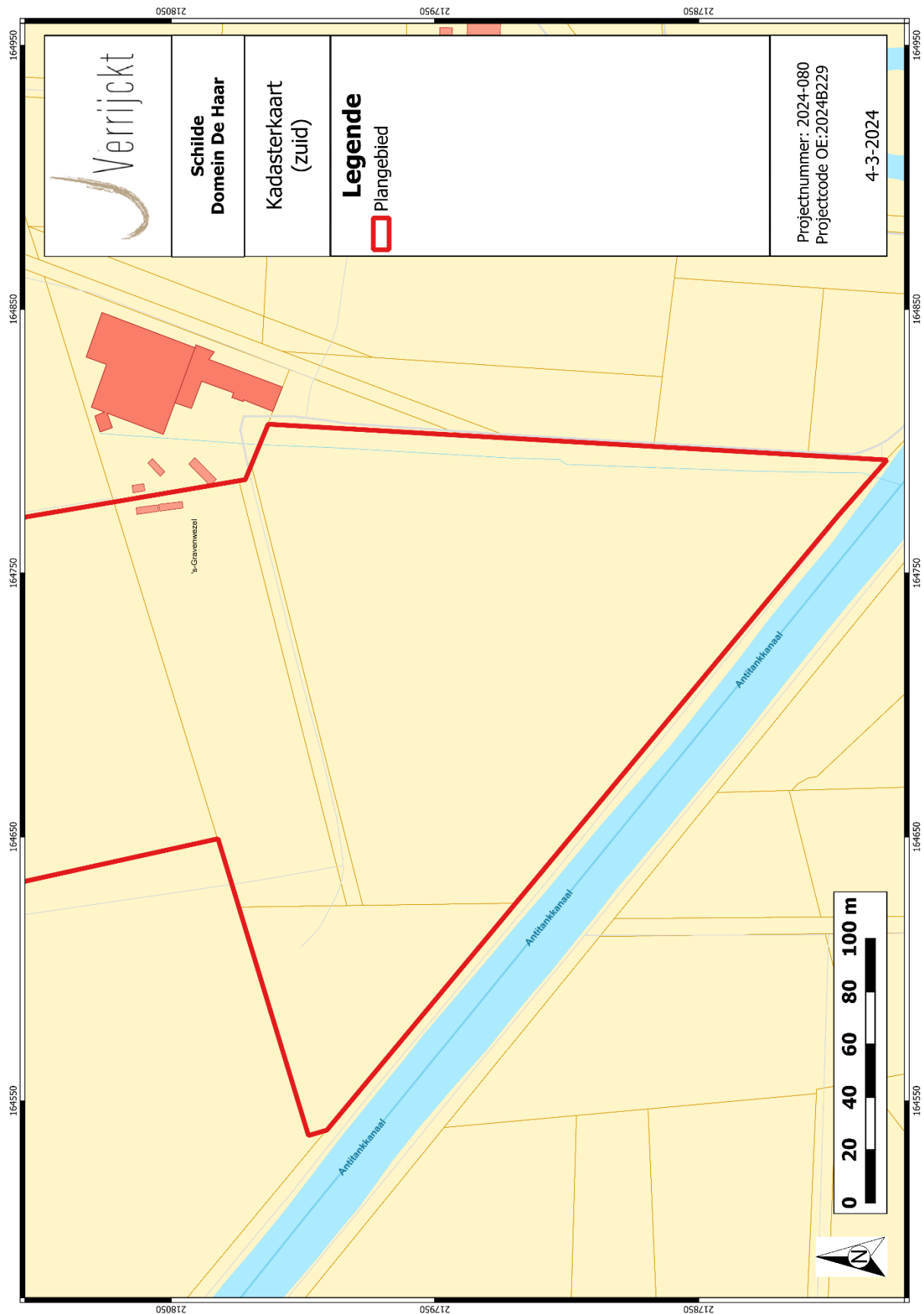
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) met aanduiding werkzone (blauw)²

² AGIV 2024d

Figuur 3: Plangebied, noordelijke deel, op kadasterkaart (GRB)³

³ AGIV 2024d

Figuur 4: Plangebied, zuidelijke deel, op kadasterkaart (GRB)⁴

⁴ AGIV 2024d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande reliëfwijziging aan de De Haar te Schilde. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er akte is genomen van de archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische

bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een reliëfwijziging gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 81.000 m² en bedraagt de bodemingreep 57.000 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.⁵

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3.000m² of meer én de ingreep in de bodem is minstens 1000 m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto

⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historisch kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁶

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Popp-kaart
- Vandermaelenkaart
- Historische topografische kaarten

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringsen

Het plangebied (c. 80.000m²) is gelegen aan het domein De Haan in 's-Gravenwezel in de gemeente Schilde. Het plangebied bestaat momenteel uit onbebouwd terrein. De ganse zone is in gebruik als akker met een oost-west georiënteerde weg in asfalt. De reliëfwijziging gaat om een zone ten noorden (c. 37.500m²) en ten zuiden (c. 19.500m²). De gekende bodemverstoringsen binnen de werkzone is enkel de ploeglaag.

⁶ CARTESIUS 2024

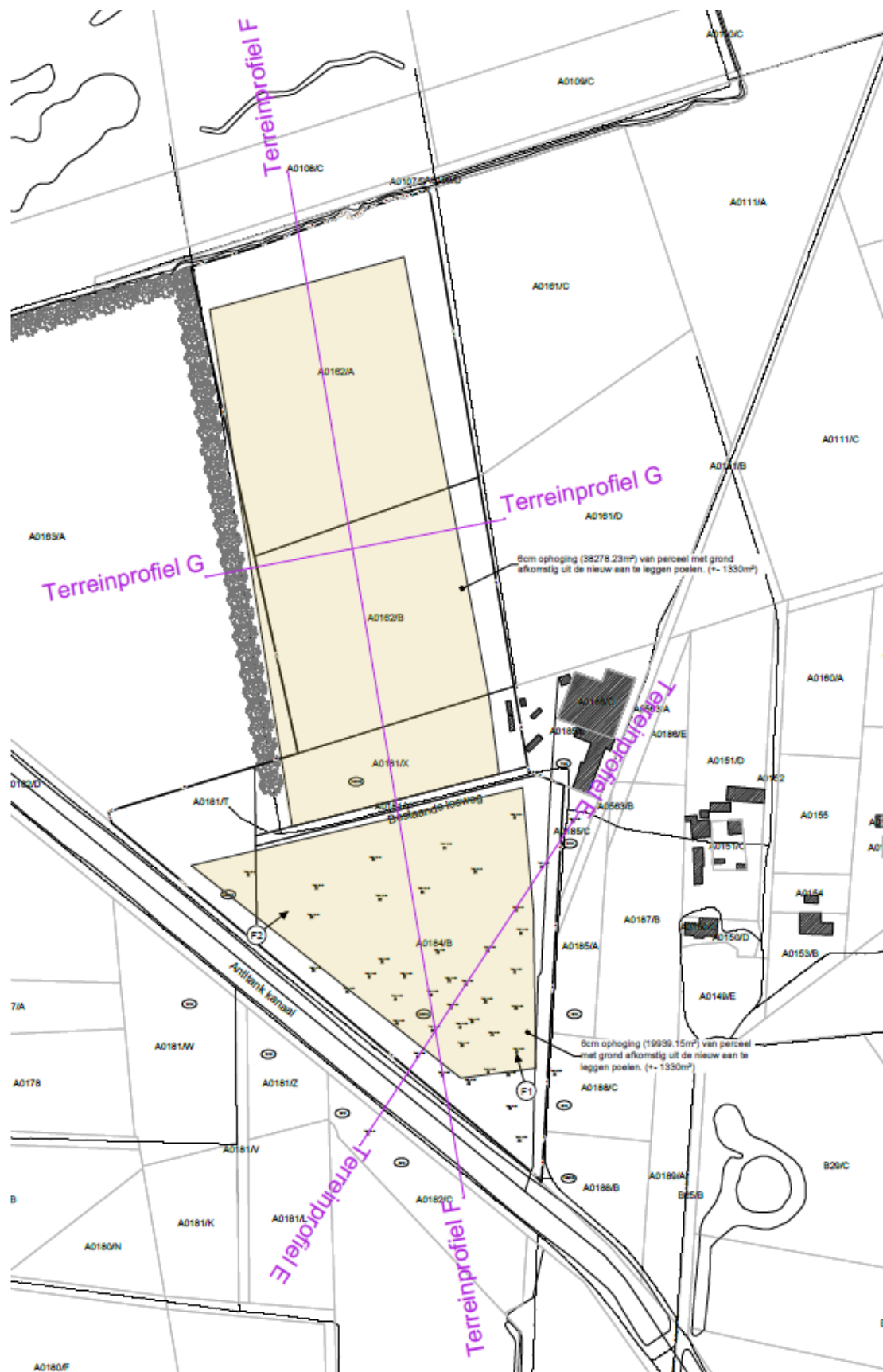
Figuur 5: Plangebied met weergave van de huidige inplanting⁷ op orthofoto⁸

⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.
⁸ AGIV 2024e

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

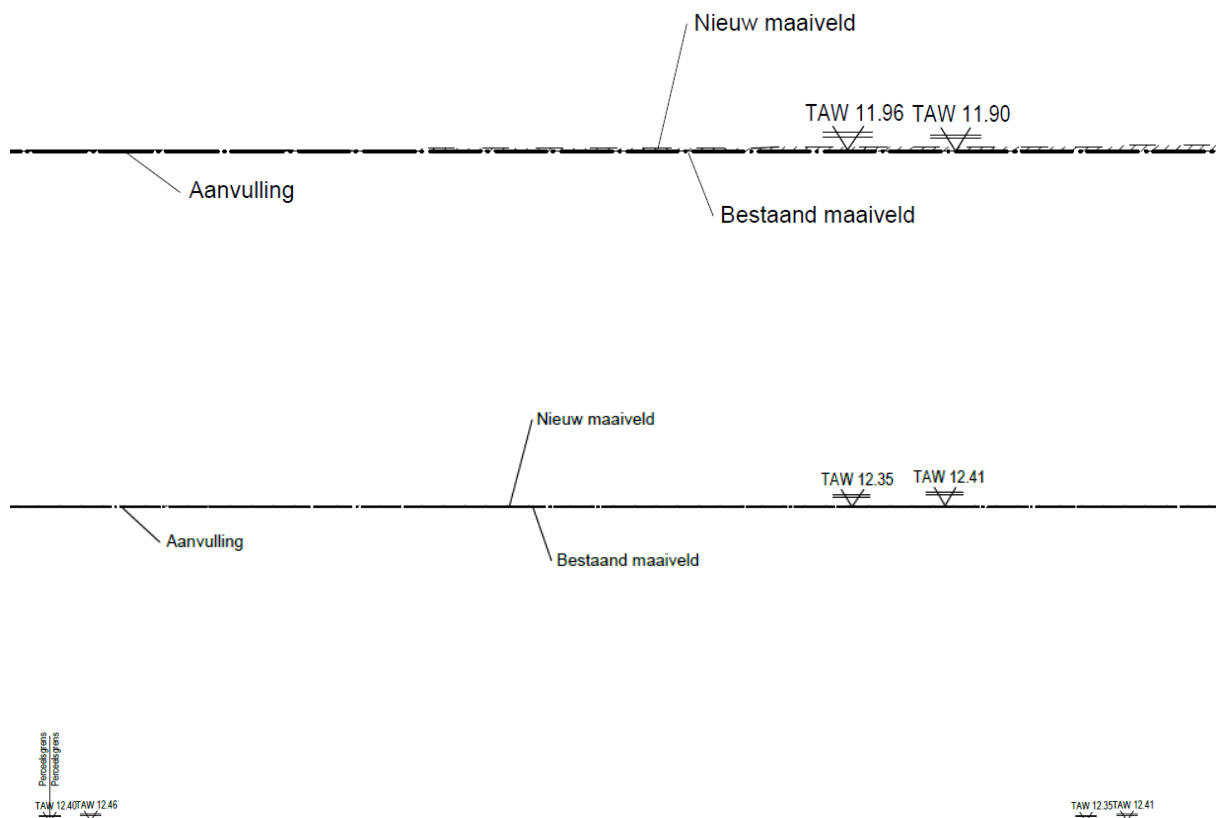
De opdrachtgever plant op het terrein een reliëfwijziging door te voeren. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Binnen het domein De Haar wordt een reliëfwijziging uitgevoerd. Het betreft een ophoging van ongeveer 6 cm op een oppervlakte van 6ha landbouwgrond. Deze grond wordt momenteel bewerkt als akker. De grond is afkomstig van het graven van 2 poelen, afschuiven van oevers van bestaande vijvers en organisch slib uit vijvers die geruimd worden. Die zones horen niet tot de vergunningsaanvraag. Het gaat dus enkel om het aanbrengen van de grond ter ophoging van de akker met 6cm. De grond zal gelijk uitgespreid worden en vervolgens bij de volgende bewerking van de akker mee ingeploegd worden. Hierbij wordt de ploeglaag niet aangeroerd en wordt er dus ook geen nieuwe bodemverstoring verwacht.

Figuur 6: Plangebied met weergave van de werkzone⁹

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 7: Details van de snedes E, F en G

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op figuren 1 en 2. Het plangebied is gelegen in het domein 'De Haar' te Schilde waar een beperkt aantal hoeves en villa's aanwezig zijn. Dit domein wordt gekenmerkt door een aantal rabattenbossen. Een rabattenbos is een bos dat uit opgehoogde bedden of rabatten bestaat, die van elkaar gescheiden zijn door parallelle greppels (zie ook verder).¹⁰ Verder is het terrein gelegen op 2km ten noordoosten van de historische kern van s'Gravenwezel en op een zelfde afstand ten zuiden van St Job in't Goor. Het centrum van Schilde ligt op 4,5km ten zuiden. Het plangebied is dus een akker te midden van bossen en andere akkers. Het terrein grenst ook aan de antitankgracht (zie verder) en aan de overzijde ervan zijn wel woonwijken aanwezig.

¹⁰ <https://www.onroerendergoed.be/publicaties/rabattenbossen-vlaanderen-een-verkennend-onderzoek>

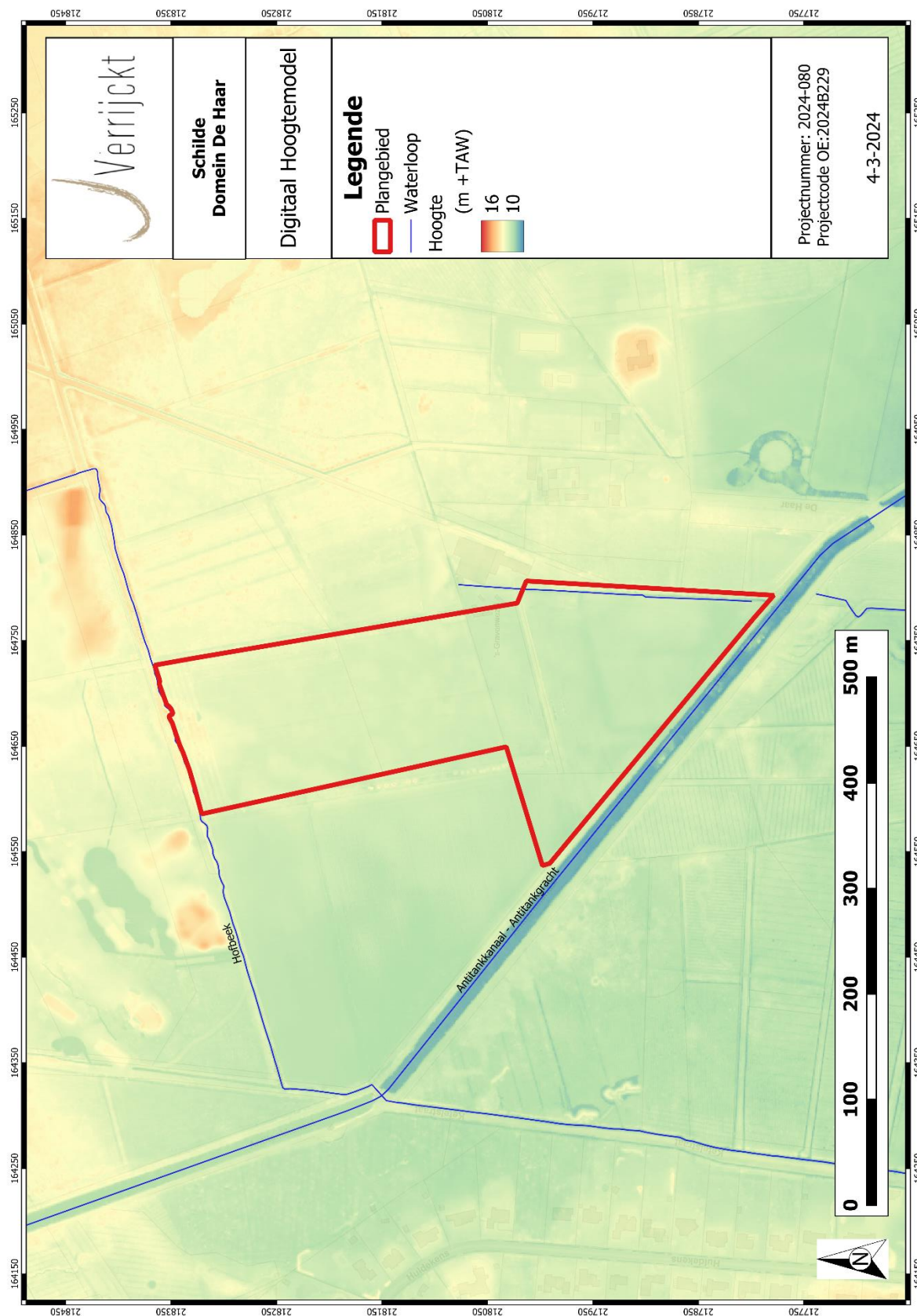
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 10 en 30 m + TAW. Het plangebied zelf is gelegen rond 12m +TAW.

Topografisch gezien bevindt het projectgebied zich net ten noordoosten van 's-Gravenwezel, een deelgemeente van Schilde. Meer bepaald maakt het terrein deel uit van de regio Haar, dat gekenmerkt wordt door een heel aantal rabattenbossen. De beboste gebieden worden afgewisseld met verschillende woonwijken, zoals Willekom, Zonnebos en Schildestransd. Opvallende elementen in de nabije omgeving zijn het in 1912 gefinaliseerde Fort van 's-Gravenwezel op 800 meter ten zuidoosten en het Anti-tankkanaal aan de zuidwestelijke grens.

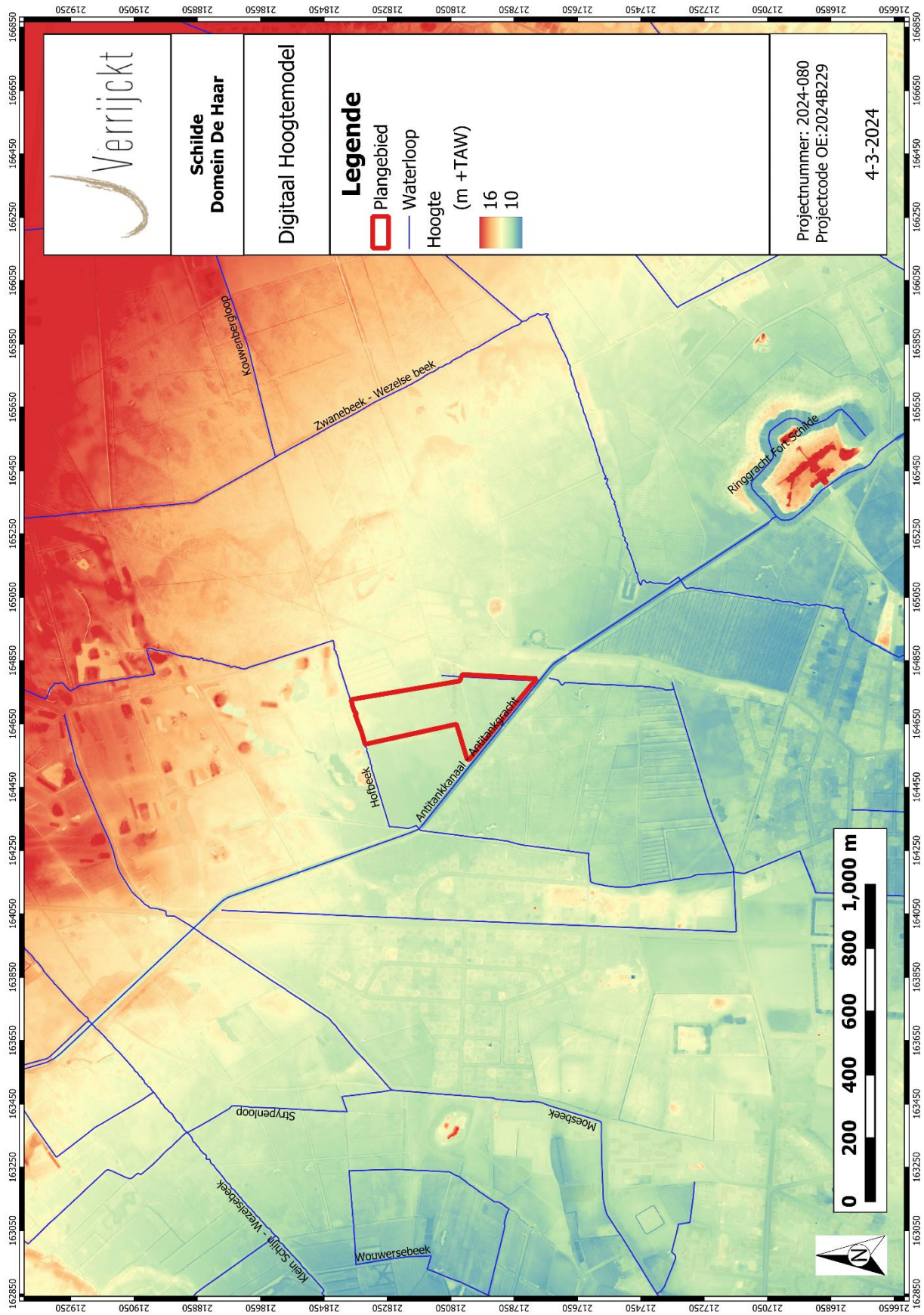
Vanuit landschappelijk standpunt ligt het projectgebied in het de Centrale Kempen, en meer bepaald in het Land van Zoersel – Wijnegem, ten noordoosten van de vallei van de Schijns-Nete. Het betreft hier een bosrijk zacht golvend gebied met een uitgesproken parallelle reliëfstructuur die gevormd is door de valleien enerzijds en pliocene zandruggen en Holocene rivierduinen anderzijds. De omgeving van het projectgebied bestaat uit broekbossen die gekenmerkt worden door een vrij permanente natheid met een aantal waterlopen zoals de Zwanebeek, de Hofbeek en het eerder vernoemde Anti-tankkanaal.

Het Digitaal Hoogtemodel geeft weer dat het projectgebied gelegen is op een geleidelijk oplopend terrein vanuit het dal van de Grote Schijn en de Kleine Schijn, twee waterlopen behorende tot het Scheldebekken.

Figuur 8: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)¹¹

¹¹ AGIV 2024b

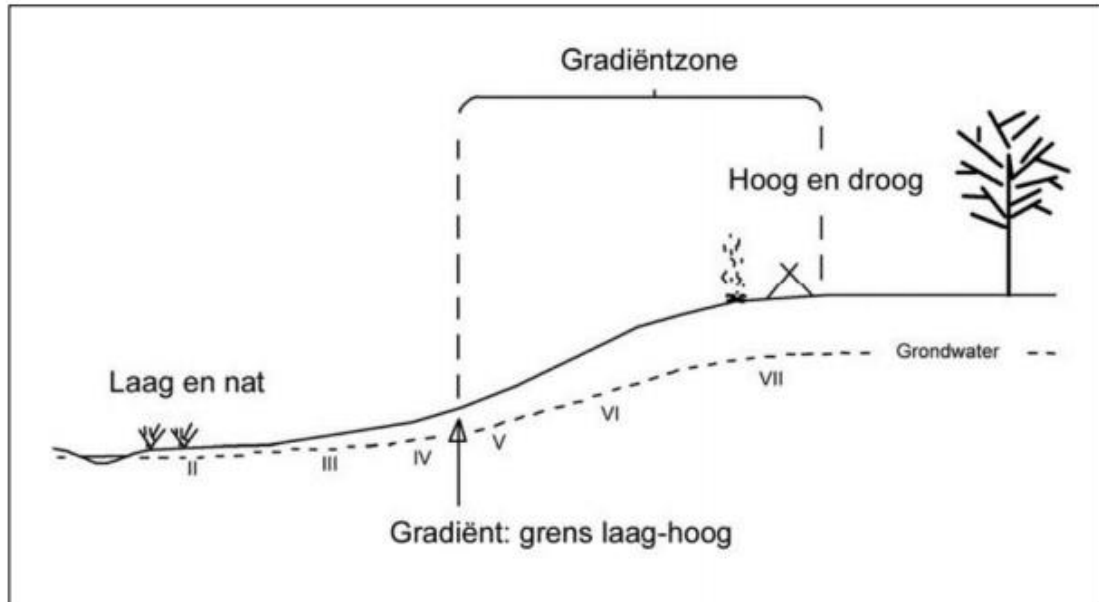
Figuur 9: Plangebied op het DHM III¹²

¹² AGIV 2024b

De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het plangebied gelegen is op een gradiëntzone.

Figuur 10: Illustratie gradiëntzone

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de formatie van Lillo, Lid van Merksem en wordt als volgt omschreven: grijsgroen tot grijsbruin fijn tot middelmatig zand, glauconiethoudend, kalkhoudend, schelpfragmenten, siderietconcreties. De top hiervan zit op c. 10m +TAW en dus vrij ondiep. Ter hoogte van de naastliggende woning zijn twee geologische boringen uitgevoerd in 2022 en 2023 en die geven beiden aan dat er een meter ophoging met puin en stenen aanwezig is. Dit zal met name verband houden met de bebouwing en niet zozeer met de akker in het plangebied.

QUARTAIR 1/200.000

Op de Quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als profieltype 21 en wordt als volgt omschreven:

Onderin bestaat de ondergrond uit getijdenafzettingen uit het vroeg-pleistoceen of het tertiair. Deze zijn vervolgens afgedekt door eolische afzettingen van het laat-pleistoceen, mogelijk vroeg-holoceen en/of hellingsafzettingen uit het quartair.

QUARTAIR 1/50.000

Op deze Quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als profieltype 1 en 22 (noordelijk kaartblad) en 21 (zuidelijk kaartblad) en wordt als volgt omschreven:

Profieltype 21 bestaat onderin uit tertiaire afzettingen met daarboven de Formatie van Wildert die bestaat uit laat-pleistocene eolische sedimenten.

In het noordwesten komt ook een deel als profieltype 22 voor. Deze wordt omschreven als een profiel met fluviatiele afzettingen bovenop de tertiaire. De jongste afzettingen bestaan uit eolische afzettingen uit het weichseliaan, al kunnen die ook afwezig zijn.

Profieltype 1 op het noordelijke kaartblad bestaat uit estuariene afzettingen, met daarboven fluviatiele afzettingen (mogelijk afwezig) en ten slotte holocene fluviatiele afzettingen.

Deze kaart wijkt dus wat af van deze met schaal 1:200.000. Met name het noordelijke kaartblad lijkt hierbij af te wijken. Een duidelijke verklaring is er hier niet voor.

1.4.4 Bodemkundige situering

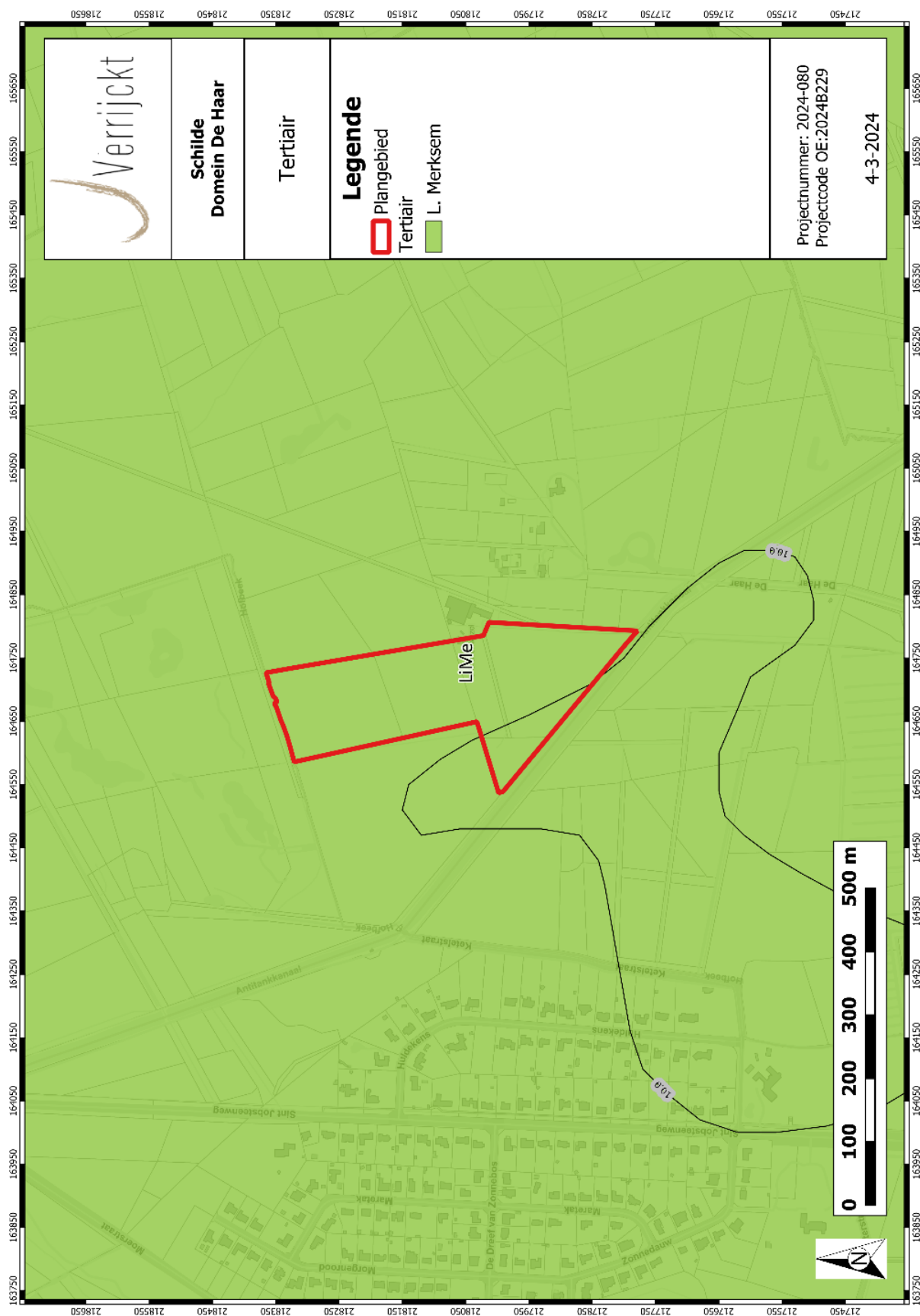
Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als:

Zegb-bodem of een natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Deze wordt als volgt omschreven:

De humeuze bovengrond van deze beide series grondwater Podzolen (Zef, Zeg) wisselt van dun (< 20 cm) tot dik (> 40 cm). De kleur is veelal grijs, een bruine bovengrond wijst op recente overstuiving.

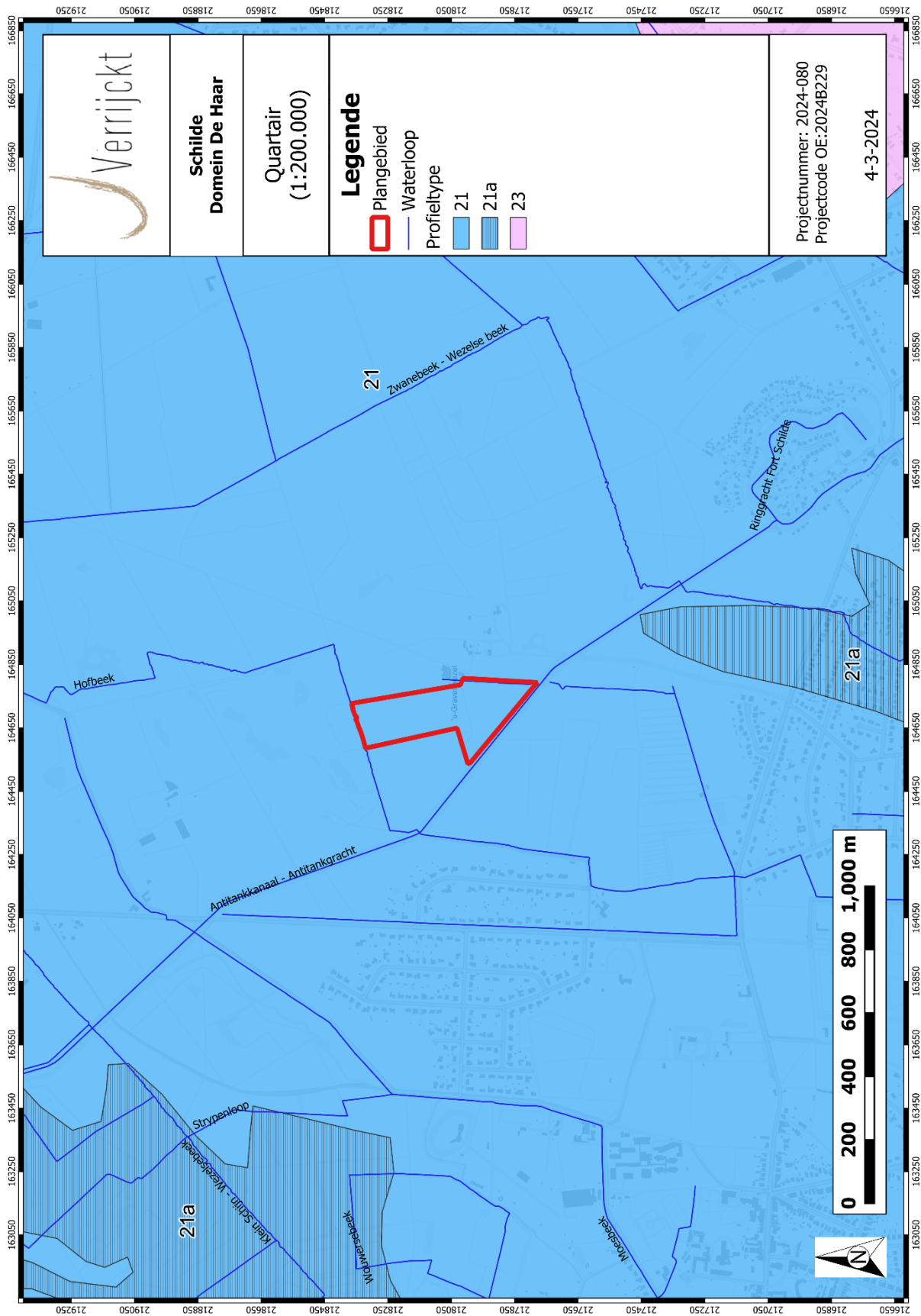
Roestverschijnselen beginnen in de beneden bouwlaag en de reductiehorizont tussen 100 en 120 cm. Een variërend substraat kan voorkomen in deze natte depressiegronden. De gronden zijn waterverzadigd in de winter. Zef en Zeg worden in de Kempen beschouwd als goede weidegronden; ze moeten rationeel gedraineerd worden voor akker- en tuinbouw. De dikte van het humeuze dek bepaalt het opbrengstvermogen. Mais en andere zomergranen, alsook raaigras, geven goede opbrengsten. Wintergranen leveren moeilijkheden op bij de overwintering ten gevolge van de hoge grondwaterstand.

Dit bodemtype komt voor in gans het plangebied.

Figuur 11: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart¹³

¹³ DOV VLAANDEREN 2024b

Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2024c

21

ELPw en/of HQ
G(f)VPT,p-Te

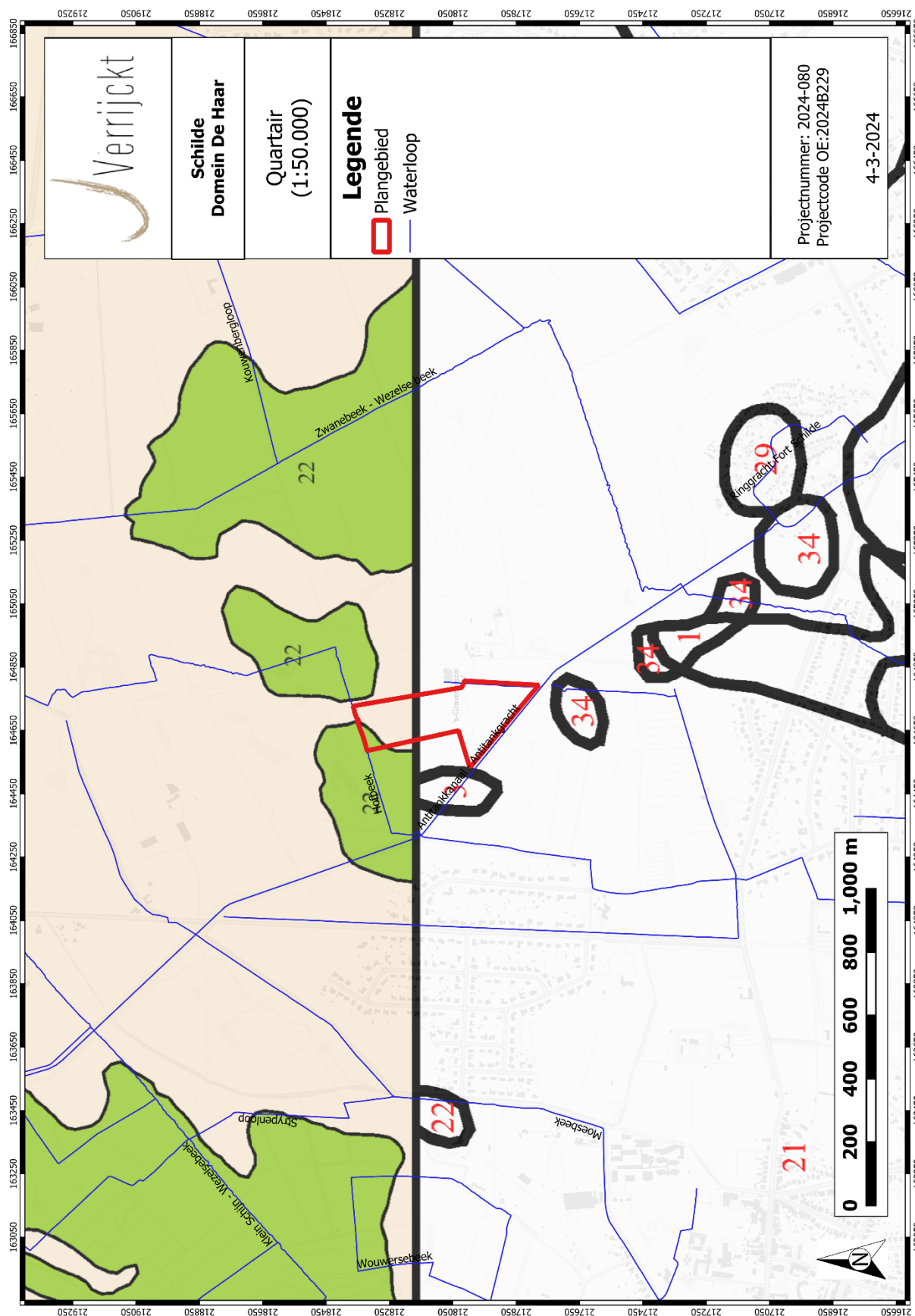
ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

G(f)VPT,p-Te Getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen. De afzettingen dateren van het Vroeg-Pleistoceen volgens de Noordwest-Europese classificatie en van het Tertiair volgens de internationale stratigrafische commissie.

Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied¹⁵

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2024c

Figuur 14: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000¹⁶

¹⁶ DOV VLAANDEREN 2024c

CHRONOSTATIGRAFIE CHRONOSTRATIGRAHY		LITHOSTRATIGRAFIE LITHOSTRATIGRAPHY	
SERIES	STAGES		CODE
HOLOCENE HOLOCENE		EOLISCH EOLIAN	
		FLUVIATIEL FLUVIAL	
PLEISTOCENE PLEISTOCENE	BOVEN UPPER	WEICHSELIEN WEICHSELIAN	
		EEMIEN EEMIAN	
	MIDDEN MIDDLE		
	BENEDEN LOWER	BAVELIEN BAVELLIAN	
		MENAPIEN MENAPLIAN	
		WAALIEN WAALIAN	
		EBURONIEN EBURONIAN	
		TIGLIEN TIGLIAN	
		TURNHOUT LID MEMBER	
		BEERSE LID MEMBER	
		RIJKEVORSEL LID MEMBER	
		VOSSELAAR LID MEMBER	
		BRASSCHAAT LID MEMBER	
		PRETIGLIEN PRETIGLIAN	
PLIOCENE PLIOCENE		MERKSPLAS FORMATON	

Eolische afzettingen (fijn tot medium zand)
Eolian deposits (fine to medium sand)

Fluviatile afzettingen (textuur varieert van klei tot zand)
Fluvial deposits (texture varies from sand to clay)

Eolische afzettingen (fijn zand, soms leemig met mogelijks aan de basis een alternerend complex van zand-en leemlagen)
Eolian deposits (fine sand, sometimes loamy, possibly with an alternating complex of sand and loam layers at the base)

Fluviatile afzettingen (zeer fijn medium zand, soms leemig)
Fluvial deposits (very fine to medium sand, sometimes loamy)

Fluviatile afzettingen (fijn tot grof zand met op sommige niveaus versteekte klei- en/of leemlagen, deformatiestructuren en periglaciale verschijnselen mogelijk)
Fluvial deposits (fine to coarse sand, at certain levels peaty and/or clayey-loamy layers, deformation structures and periglacial phenomena may be present)

Estuariene afzettingen (kleig-zandig complex, doorgaans dominantie van mica-houdende kleiige sedimenten. Zandige facies zijn aanwezig en zelfs dominant in het noorden. Een of meerdere bodemhorizonten mogelijk)
Estuarine deposits (clayey-sandy complex, dominance of micaceous clayey sediments. Sand facies present in the north. One or more soil horizons possible)

Fluviatile en eolische afzettingen (fijn tot half fijn zand met meerdere bodemhorizonten en periglaciale verschijnselen)
Fluvial and eolian deposits (fine to medium fine sand with several soil horizons, periglacial phenomena)

Estuariene afzettingen (kleig-zandig complex, doorgaans dominantie van mica-houdende kleiige sedimenten. In mindere mate komen zeer fijn tot half fijn zandige lagen voor)
Estuarine deposits (clayey-sandy complex, dominance of micaceous clayey sediment. Less frequent very fine to medium fine sand layers)

Fluviatile afzettingen (opgebouwd uit verschillende fining up cycli, met fijn tot half fijn zand als het grofste materiaal en fijn zand tot klei, dat soms weinig is als topfacies)
Fluvial deposits (composed of several fining up cycles, fine to medium fine sand as the coarsest sediments and fine sand to clay, sometimes peaty as topfacies)

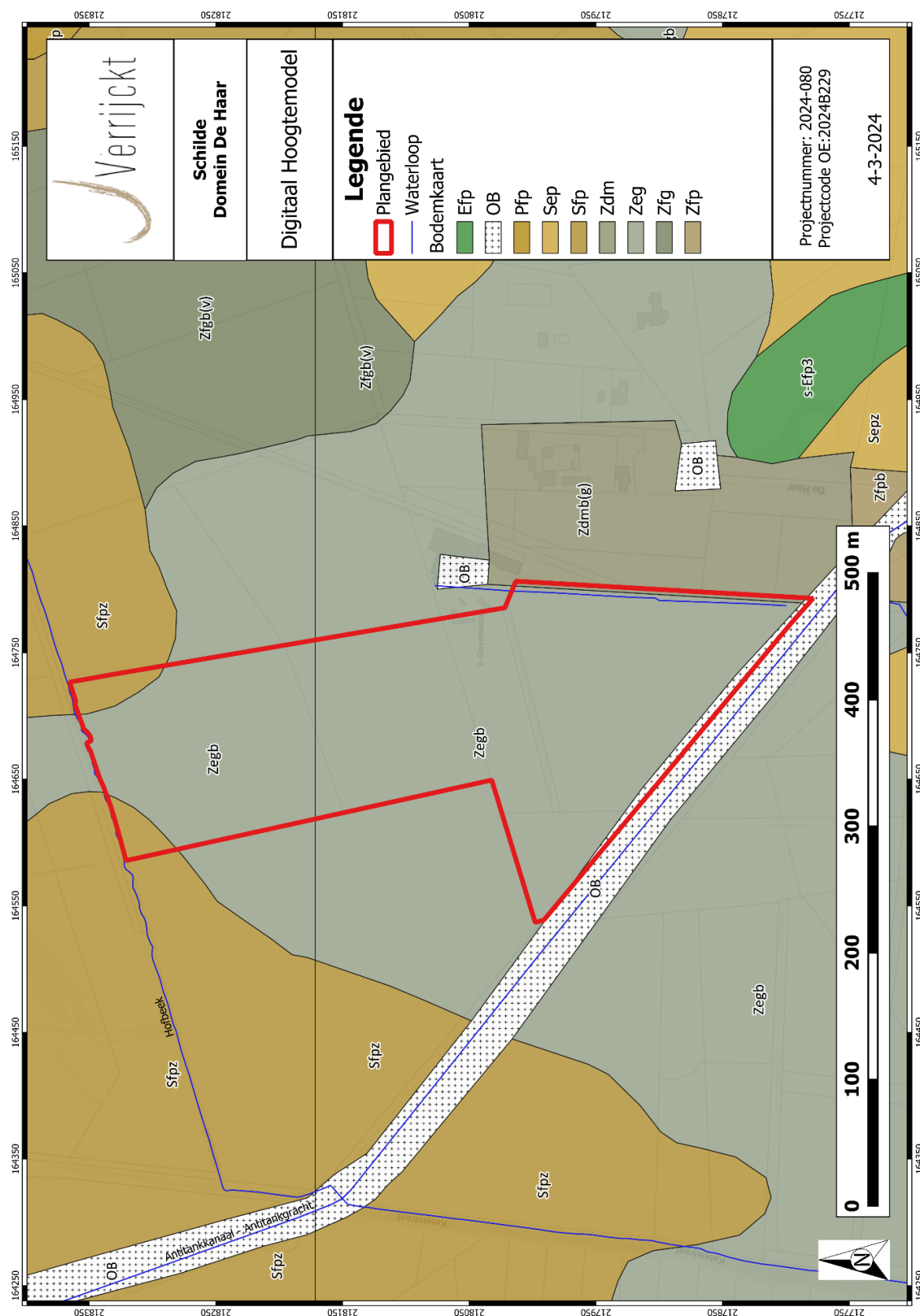
Estuariene afzettingen (mica- en glauconiethoudend fijn tot half fijn zand met vegetatierestjes, veenbrokken en houtfragmenten)
Estuarine deposits (micaceous and glauconitic fine to medium fine sand with vegetation remains, peat blocs and wood fragments)

Estuariene afzettingen (glauconiethoudend medium tot grof heterogeen zand met soms houtfragmenten. Onderaan zijn schelpfragmenten aanwezig)
Estuarine deposits (glauconitic medium to coarse heterogeneous sand and possible wood fragments. At the base shell fragments)

* Lithostratigrafische eenheid mogelijk afwezig
Lithostratigraphic unit possibly absent

Figuur 15: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied¹⁷

¹⁷ DOV VLAANDEREN 2024c

Figuur 16: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁸

¹⁸ DOV VLAANDEREN 2024a

1.4.5 Historische bronnen

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Schilde en deelgemeente 's-Gravenwezel.

De oudste vermelding van Schilde staat in een oorkonde van de abdij van Tongerlo in 1183 onder de naam '*Schinla*'. Het dorp zelf ontstond vermoedelijk rond 1000. Hoewel het projectgebied tegenwoordig bij Schilde hoort, was het tot de gemeentefusie op 1 januari 1977 een onderdeel van 's-Gravenwezel. Deze plaats werd in de 13de eeuw benoemd als '*Wesele*', een parochie van Wijnegem die in de 12de of 13de eeuw opgericht zou zijn door de abdij van Ename. De streek werd in die periode gekoloniseerd door de familie de Marbais en daarna de familie van Godsenhoven. Toen in 1318 de abdij van Ename haar rechten en goederen (waaronder de parochie 's-Gravenwezel) aan de Sint-Michielsabdij van Antwerpen verkocht, bleef de streek tot 1835 in handen van deze koper.

Initieel was 's-Gravenwezel op wereldlijk vlak afhankelijk van het Land van Breda tot 1287, waarna de gronden verschillende keren van eigenaar wisselden. 's-Gravenwezel werd een tijd bij Schoten gevoegd, om uiteindelijk in 1564 samen met Sint-Job in handen van de familie Grammey te komen. In 1617 werd Sint-Job een zelfstandige heerlijkheid, om uiteindelijk vier jaar later weer bij 's-Gravenwezel gevoegd te worden door Gabriel Steydlin.

De verschillende eigenaars hadden als resultaat dat de gemeente enkele belangrijke kastelen bezat. Verder wordt 's-Gravenwezel gekenmerkt door bosrijke gebieden. De plaats groeide pas echt in de tweede helft van de 20ste eeuw uit tot een residentiële gemeente.

Om de evolutie binnen het plangebied goed te volgen is men met name aangewezen op historische kaarten en foto's.

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijker bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

Op de Ferrariskaart ligt het projectgebied deels in heidegebied (noord) en drassige weide (zuiden). Het terrein is onbebouwd. De enige bebouwing is het gehucht 's-Gravenwezel en het gehucht Doudaen. Aan de zuidoostelijke zijde is ook al bebouwing weergegeven.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (*sentiers*). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

Op de Atlas der Buurtwegen is de bebouwing in het zuidoosten naast het plangebied te zien die is aangeduid als De laege Haer, met daarbij de vermelding 'afgezonderd huis'. Het plangebied heeft verschillende percelen maar het gebruik ervan is niet duidelijk. Er loopt in het zuiden ook een voetweg.

VANDERMAELEN (1846-1854)

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.

Op de Vandermaelenkaart is een vergelijkbaar beeld als voorgaande kaarten te zien. De bebouwing naast het terrein is aangeduid als 'de Leege Haer'. Het plangebied is gekarteerd als heide in het noorden en deels als drassige weide en naaldbos in het zuiden. Ook de voetweg in het zuiden is hier nog als stippellijn te zien.

POPP (1842-1879)

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879).

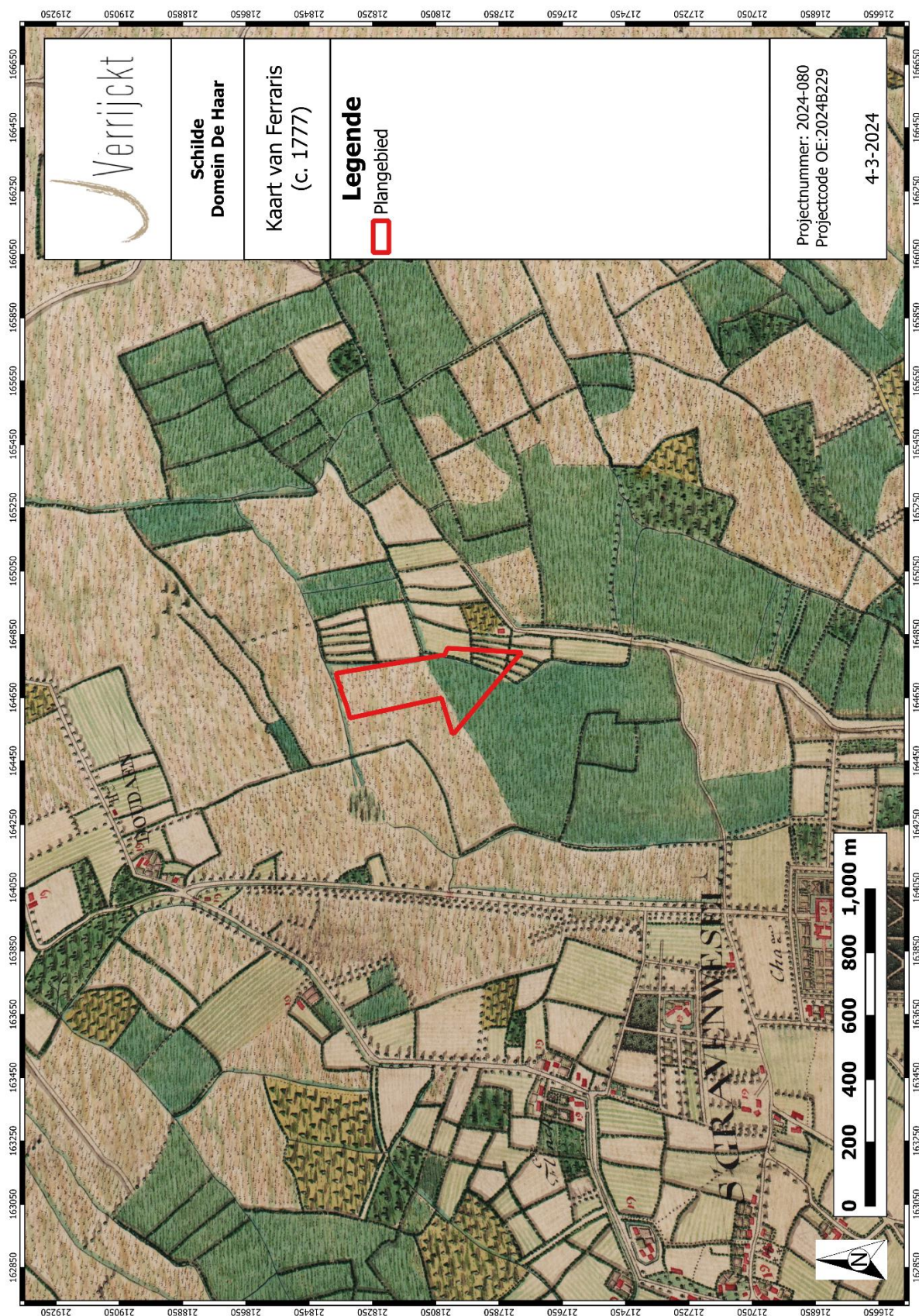
Op de Popp-kaarten staat het plangebied net zoals voorgaande kaarten weergegeven. Het gebruik van het terrein is evenwel niet duidelijk.

TOPOGRAFISCHE KAART 1873, 1904, 1939, 1969, 1981 EN 1989

Op de verschillende topografische kaarten kan het gebruik van het plangebied over meer dan een eeuw gevolgd worden. Het plangebied is grotendeels als heide gekarteerd en in het zuiden als bos. Verder zijn ook drassige gronden aanwezig. Dit beeld geldt op de kaart uit 1939. Vanaf 1969 is te zien dat het terrein in gebruik is als weide of akker. Op de kaarten is het terrein steeds tussen 11 en 12m aangeduid wat vrij goed overeenkomt met de huidige hoogte.

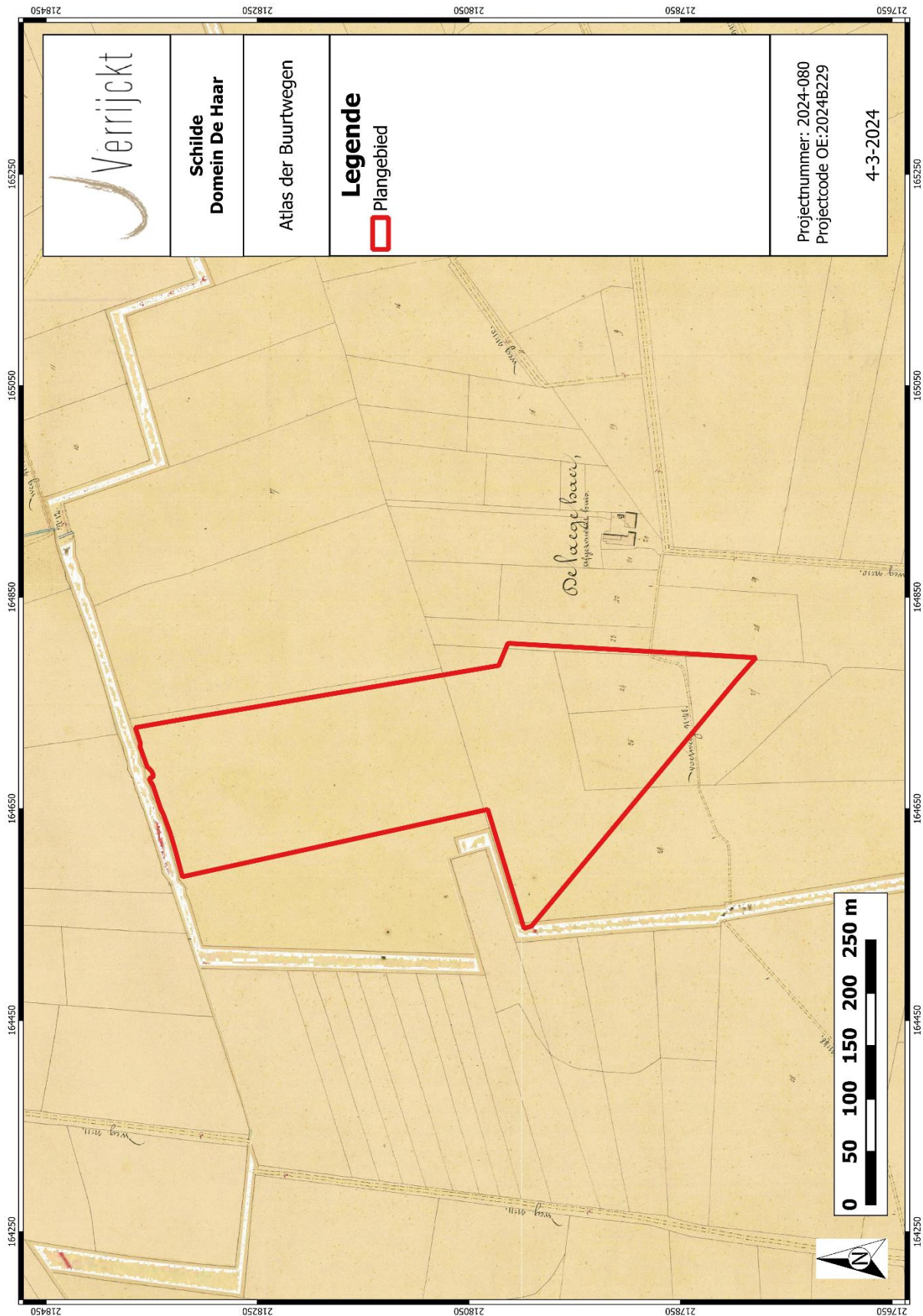
ORTHOFOTO 1971, 1979-1990, 2000-2003 EN 2013-2015

Op de orthofoto van 1971 is een gelijkaardig beeld te zien als op de kaarten. Ook op de volgende foto's is te zien dat het terrein als akker in gebruik is. Het terrein is steeds onbebouwd. Op een aantal foto's zijn in het westelijke deel, ter hoogte van de weg wel vergravingen te zien.

Figuur 17: Plangebied op de Ferrariskaart¹⁹

¹⁹ GEOPUNT 2024c

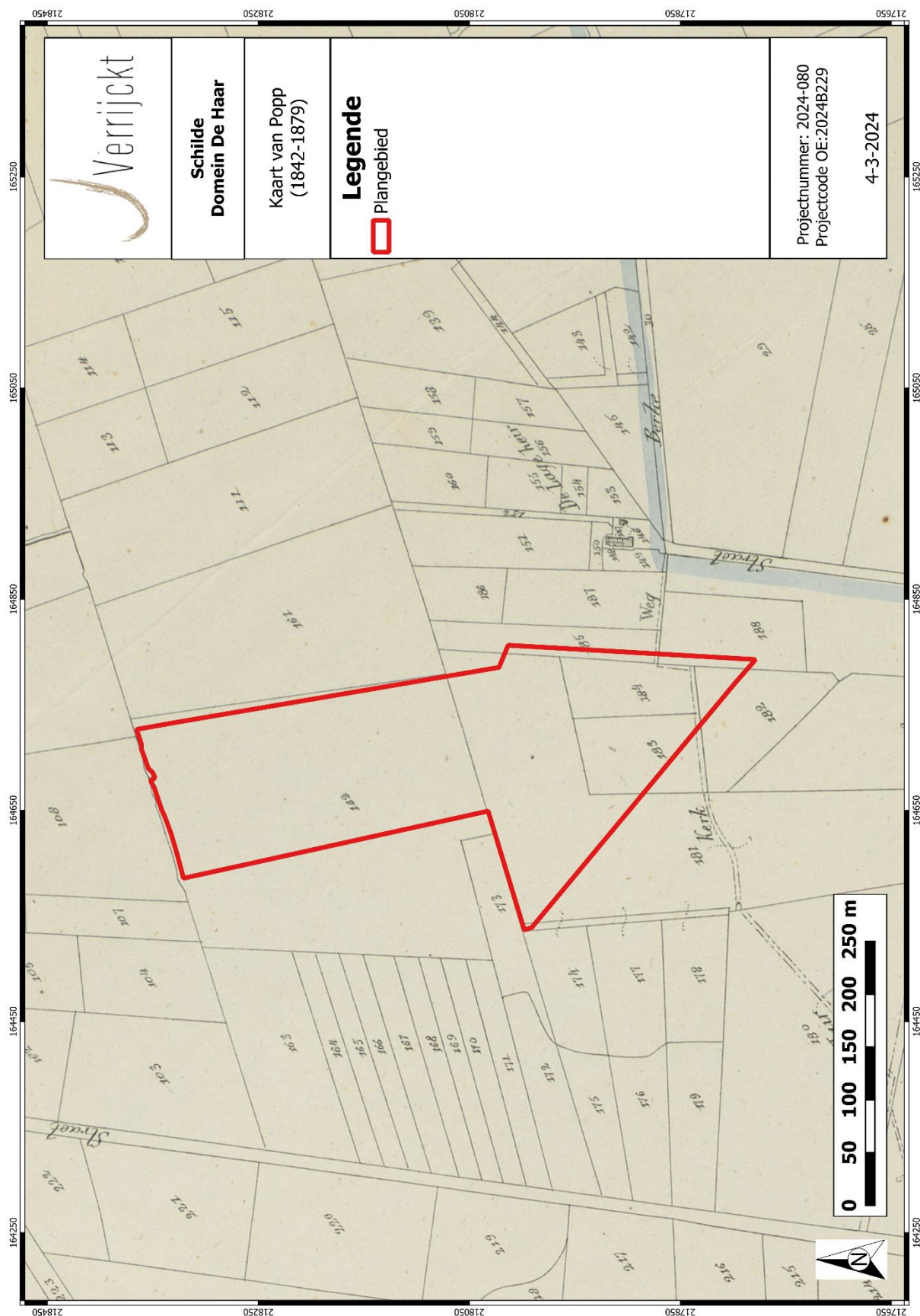
Figuur 18: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen²⁰

²⁰ GEOPUNT 2024b

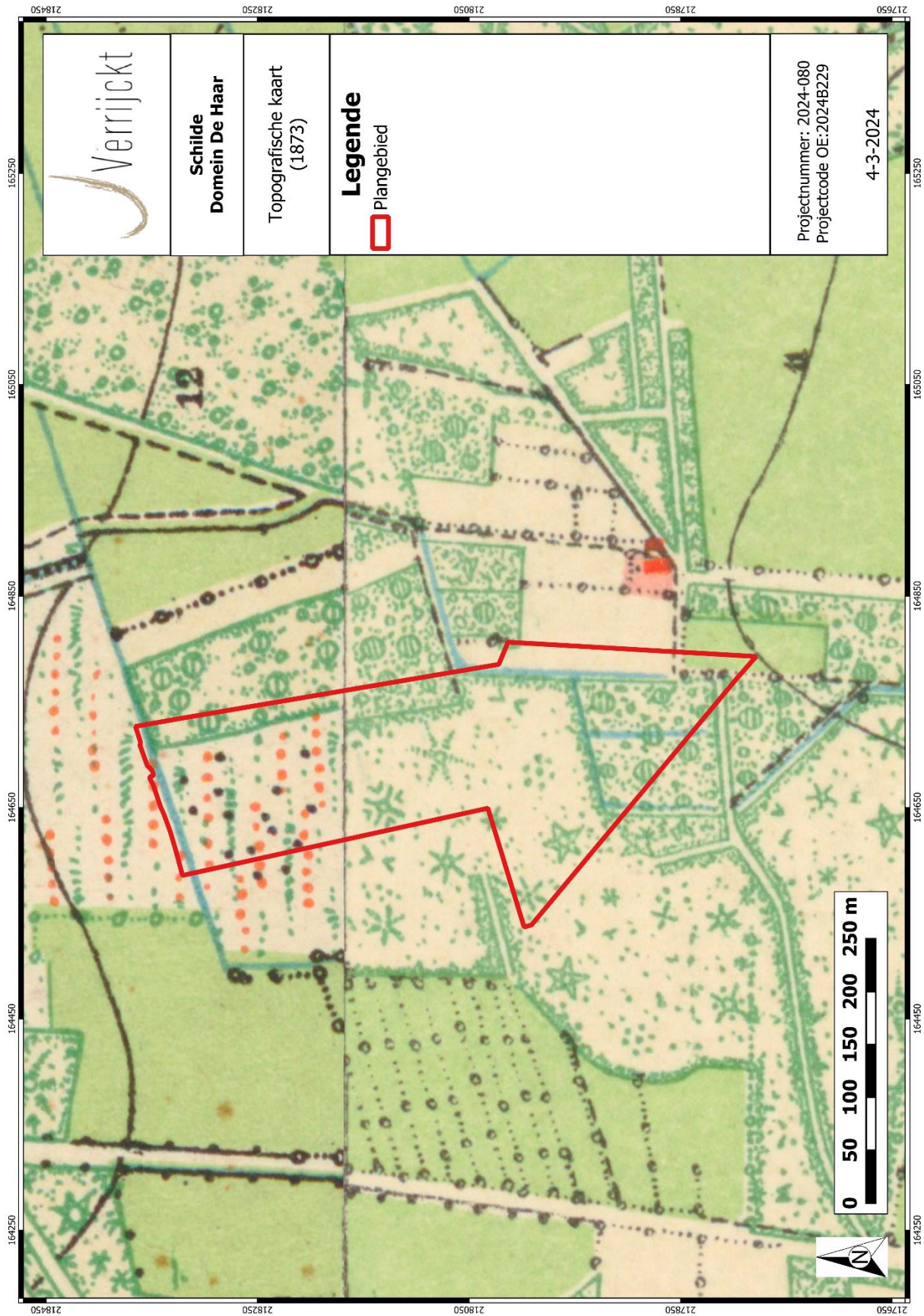
Figuur 19: Plangebied op de Vandermaelenkaart²¹

²¹ GEOPUNT 2024d

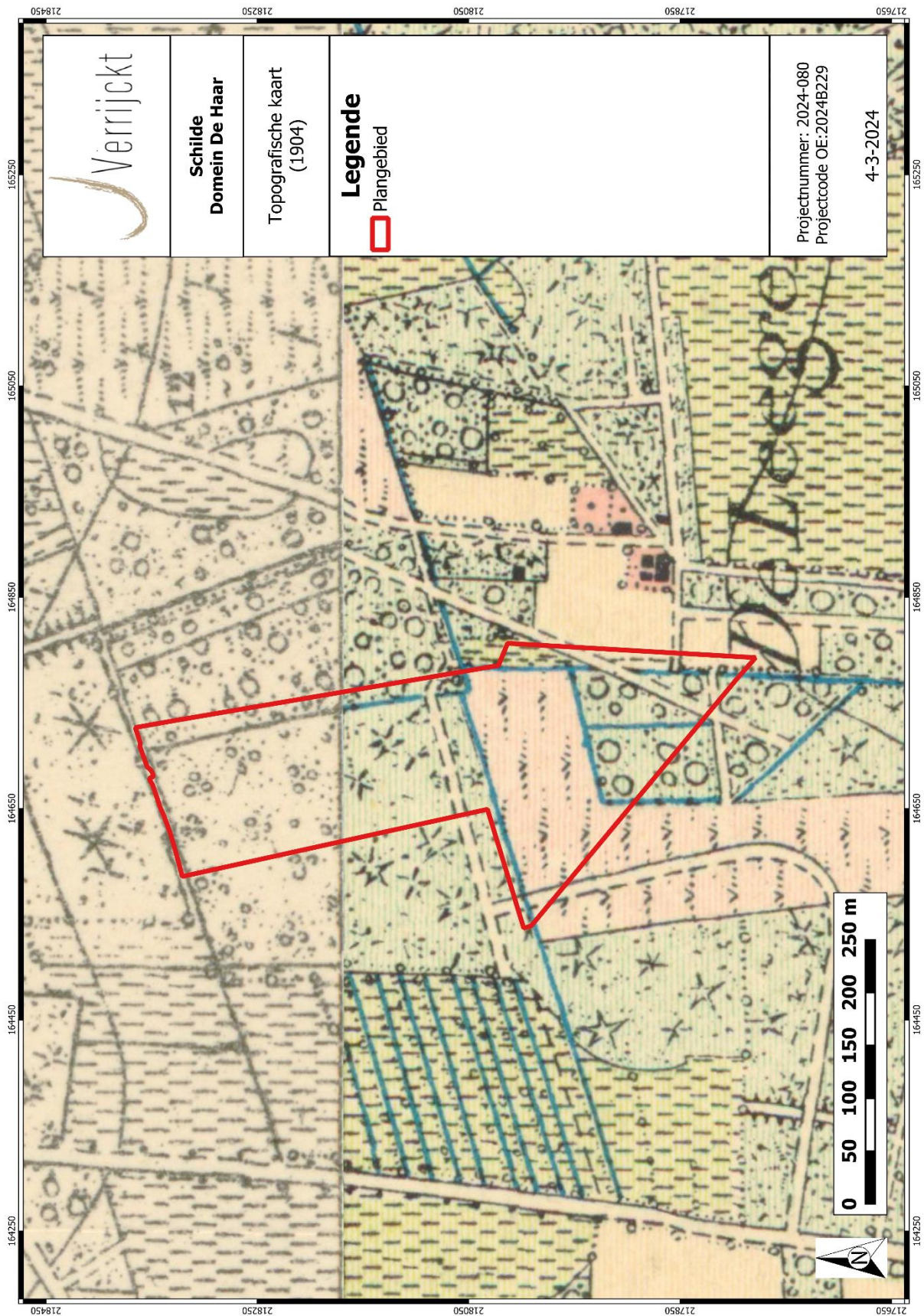
Figuur 20: Plangebied op de Poppkaart²²

²² GEOPUNT 2024e

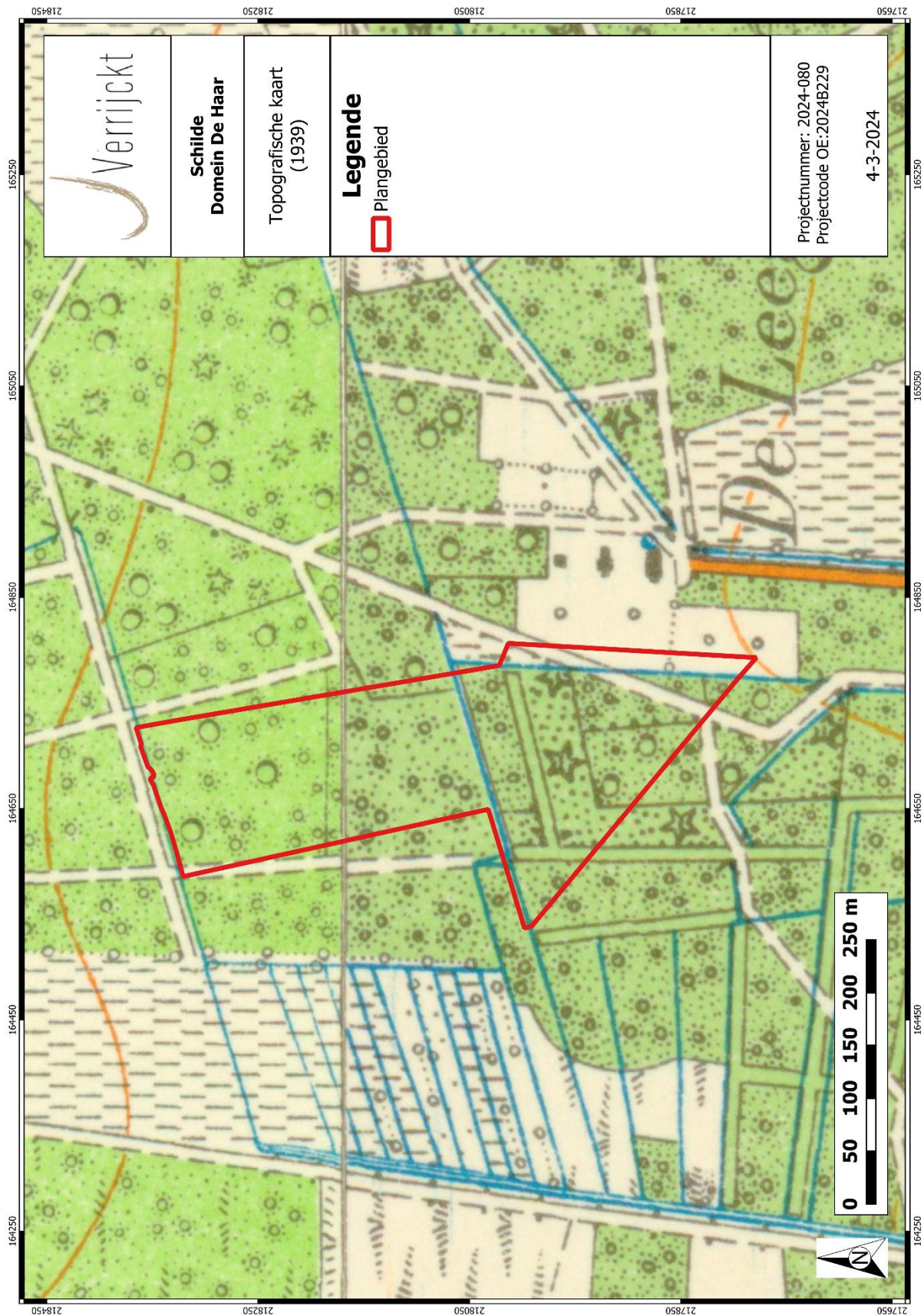
Figuur 21: Plangebied op de topografische kaart van 1873²³

²³ CARTESIUS 2024

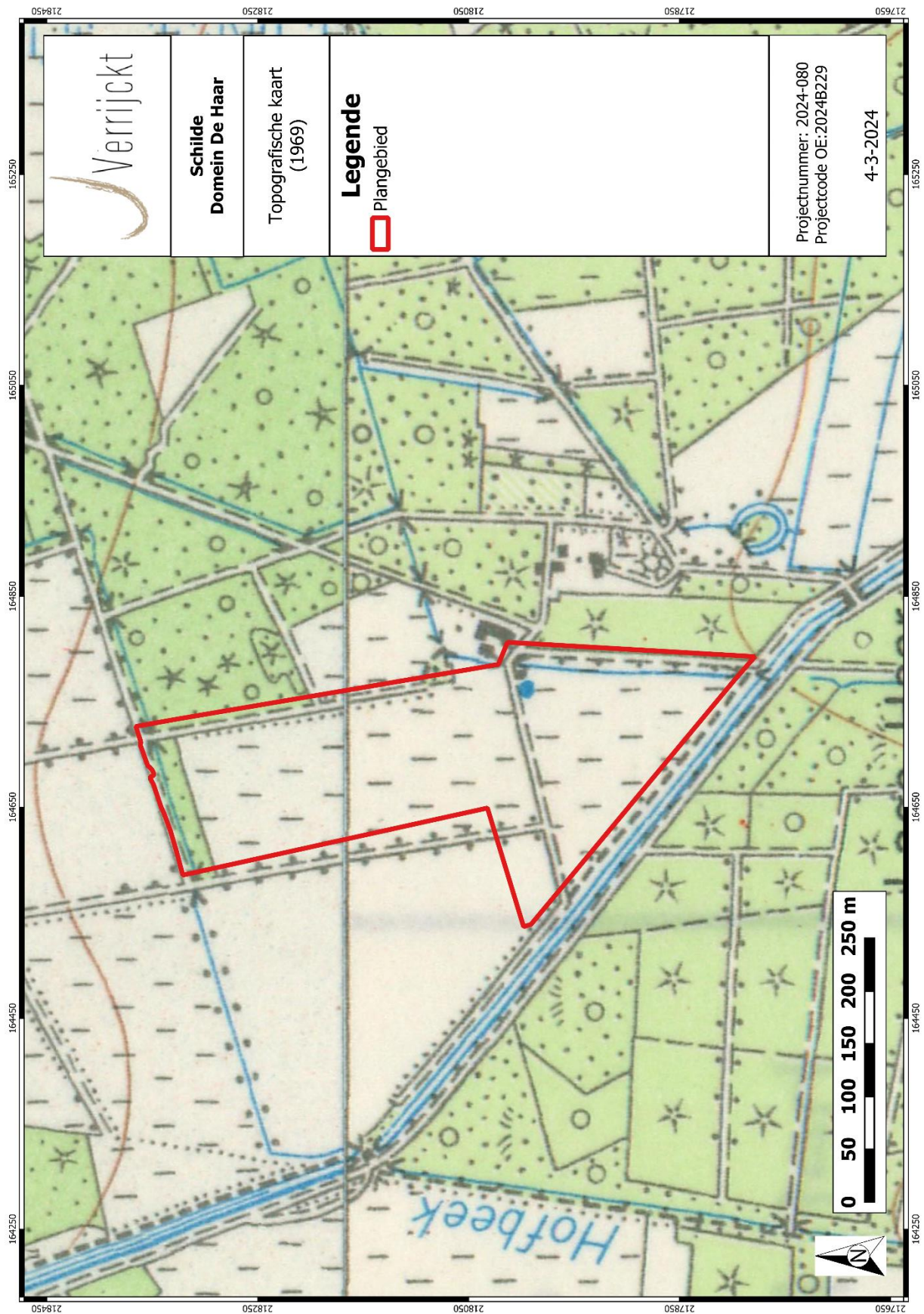
Figuur 22: Plangebied op de topografische kaart van 1904²⁴

²⁴ CARTESIUS 2024

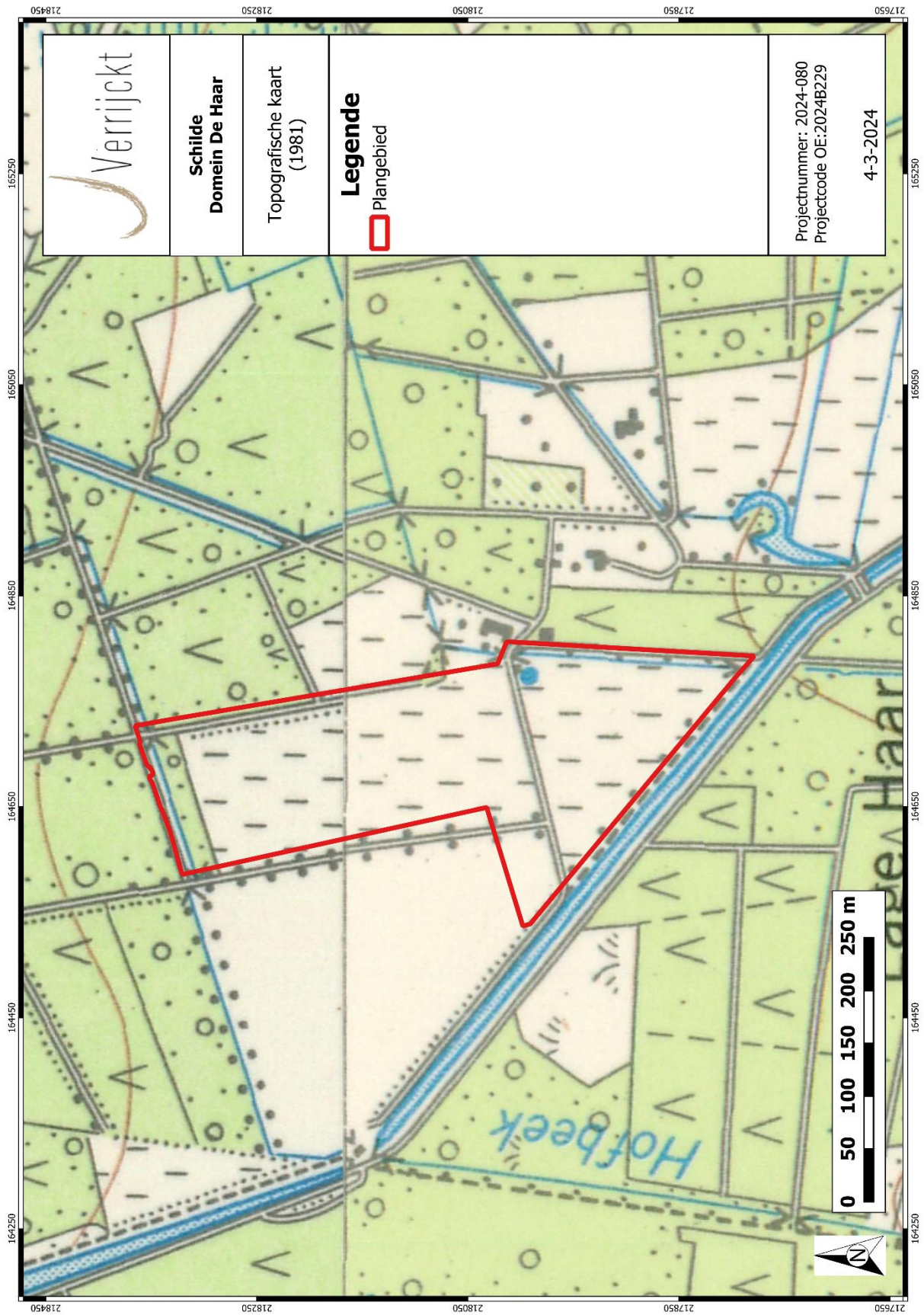
Figuur 23: Plangebied op de topografische kaart van 1939²⁵

²⁵ CARTESIUS 2024

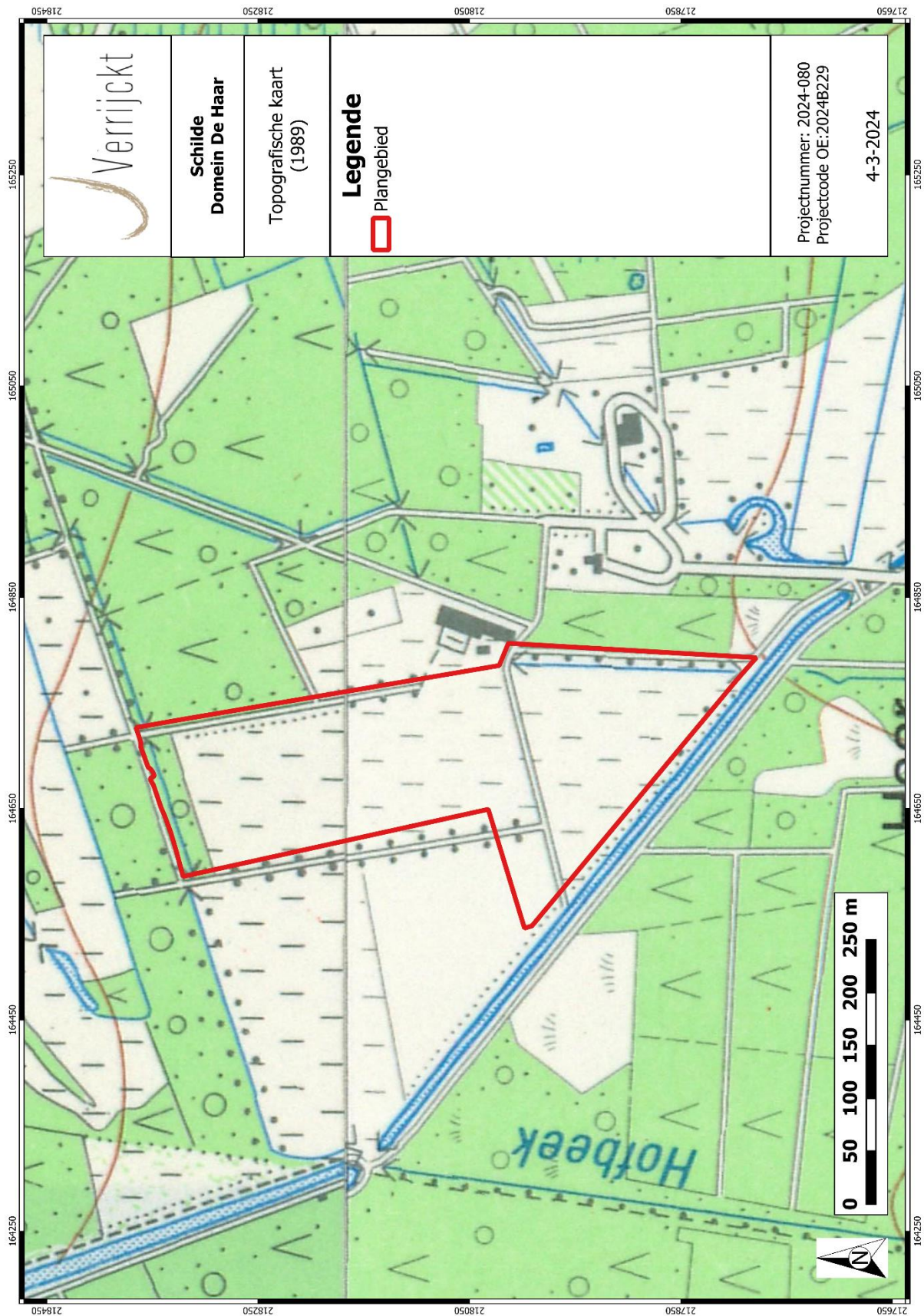
Figuur 24: Plangebied op de topografische kaart van 1969²⁶

²⁶ CARTESIUS 2024

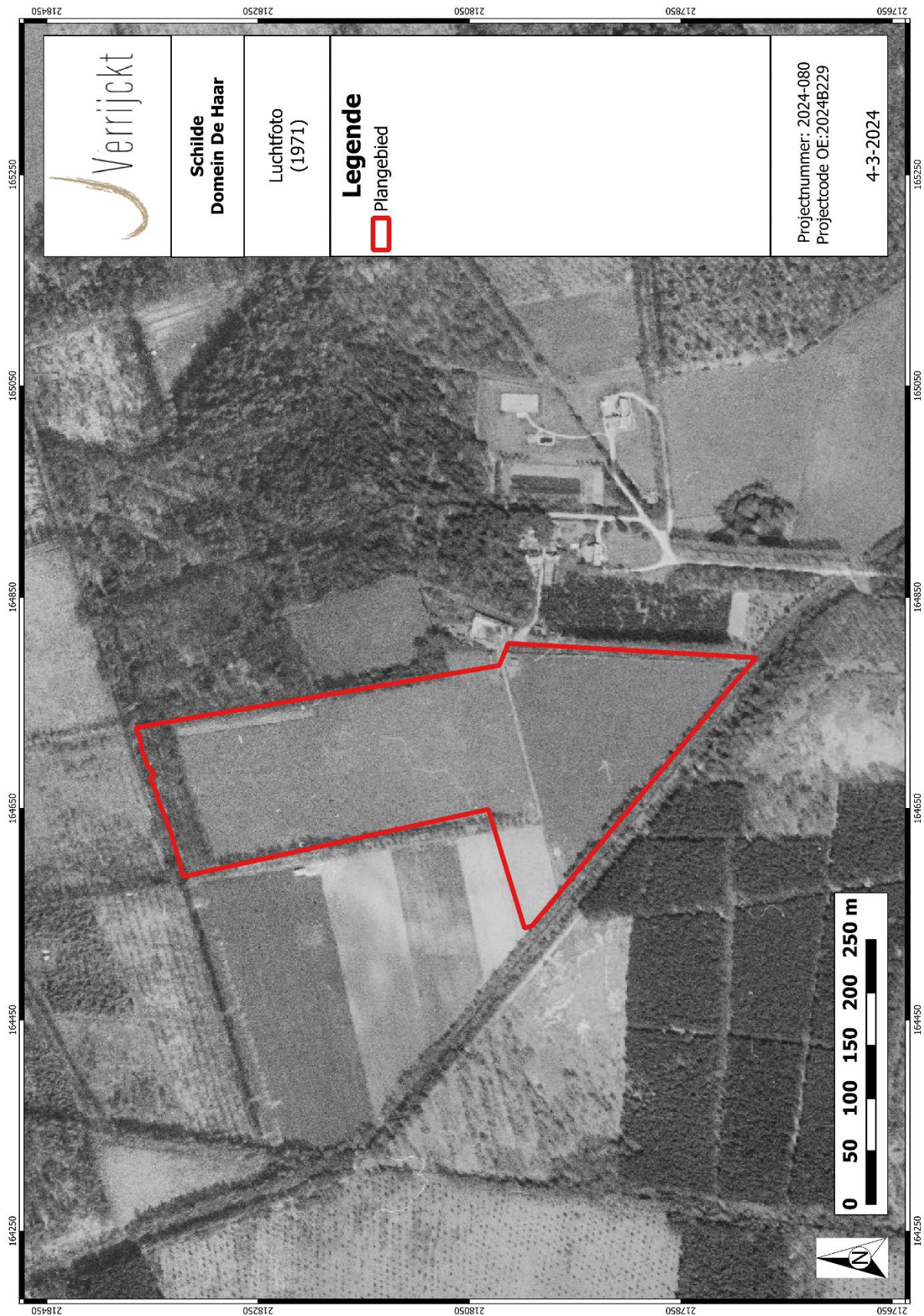
Figuur 25: Plangebied op de topografische kaart van 1981²⁷

²⁷ CARTESIUS 2024

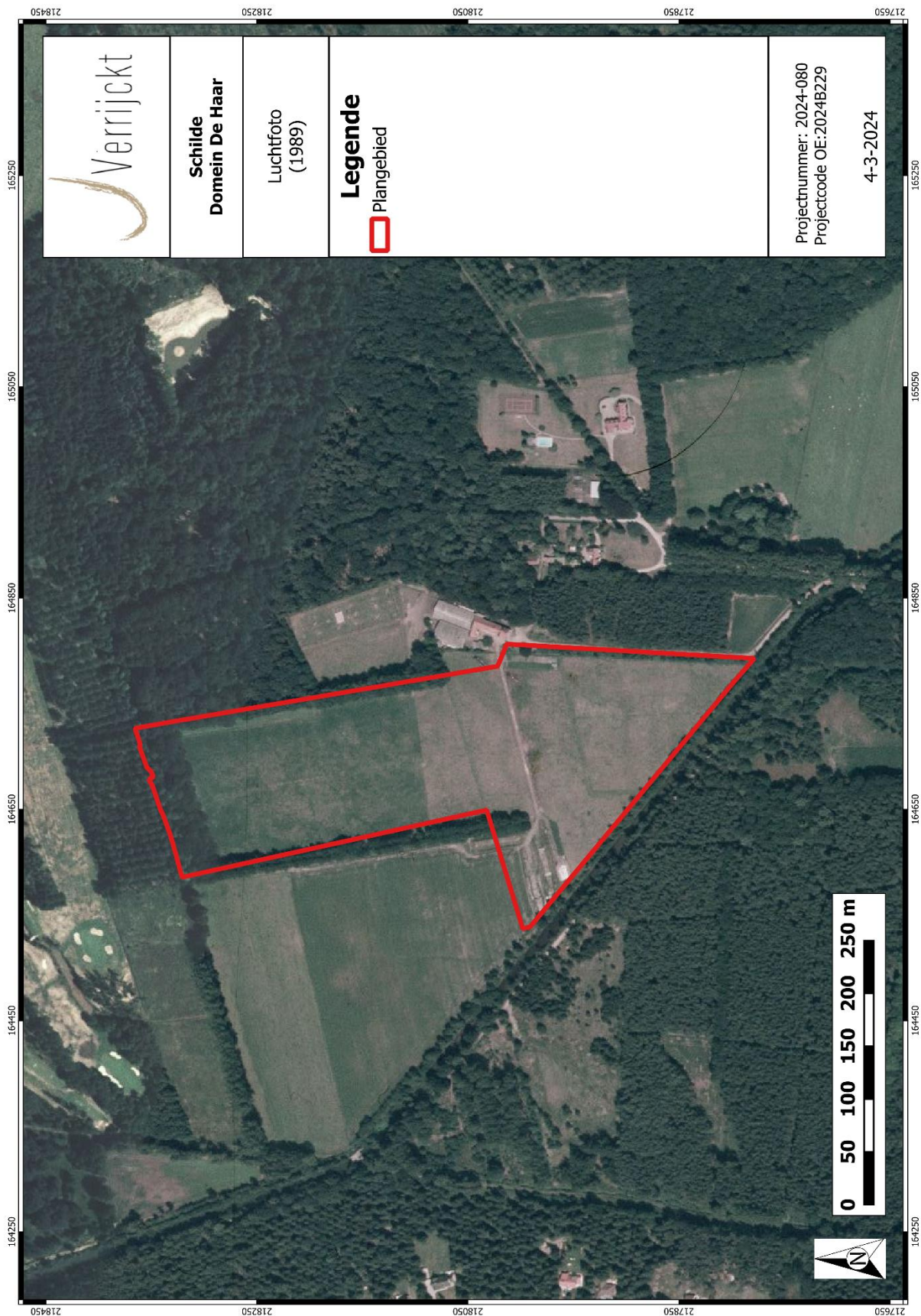
Figuur 26: Plangebied op de topografische kaart van 1989²⁸

²⁸ CARTESIUS 2024

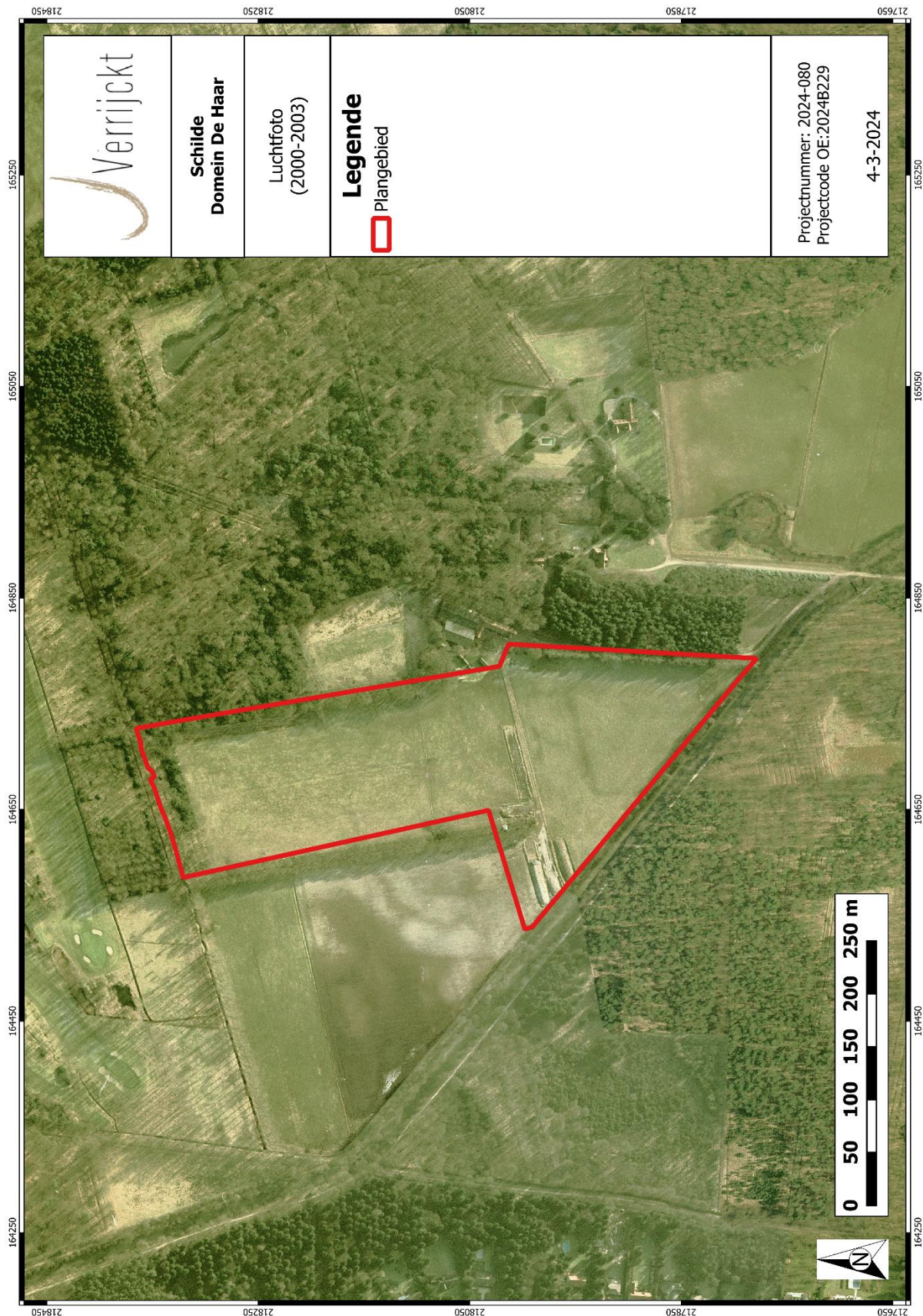
Figuur 27: Plangebied op de luchtfoto 1971²⁹

²⁹ GEOPUNT 2024

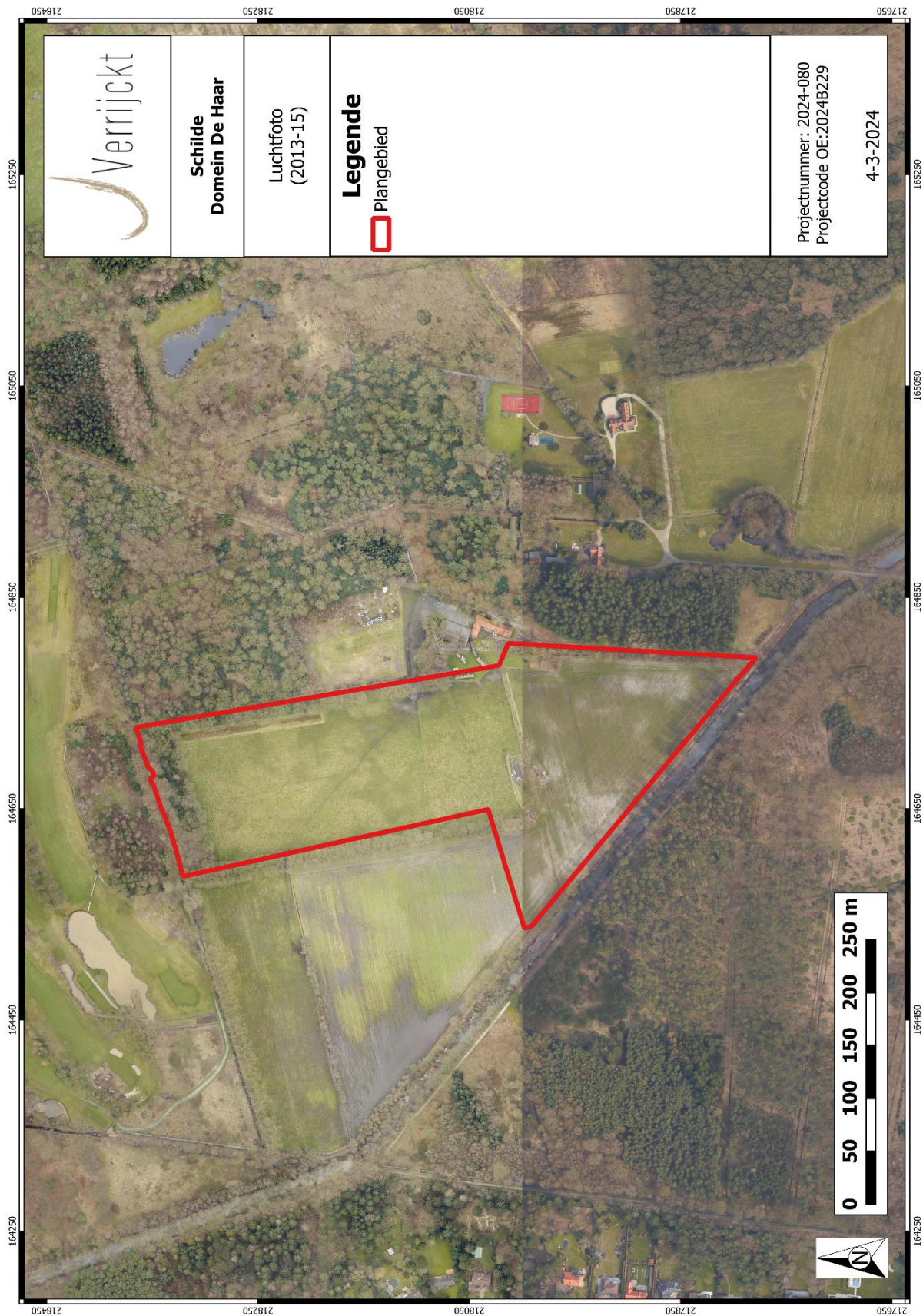
Figuur 28: Plangebied op de luchtfoto 1989³⁰

³⁰ GEOPUNT 2024

Figuur 29: Plangebied op de luchtfoto 2000-2003³¹

³¹ GEOPUNT 2024

Figuur 30: Plangebied op de luchtfoto 2013-2015³²

³² GEOPUNT 2024

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend, wel grenst het plangebied aan CAI-ID 160759, de antitankgracht (zie onder). Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.³³

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
100601	Schilde, De Kwikaard	Celtic field ³⁴ , Oriëntatie van sporen: NO-ZW (is verschillend van die van huidige perceel). late bronstijd tot vroege ijzertijd	Late bronstijd (vroege ijzertijd)	luchtfotografie
100821	Sint Jobsteenweg (Schilde)	Sint-Jobsteenweg I: ruïne aangeduid op kaart	18 ^{de} eeuw	cartografie
103172	Sint Jobsteenweg 25 (Schilde)	Flinckheugel: woonhuis met 18 ^{de} eeuwse kern	18 ^{de} eeuw	Plomteux G., Steyaert R. & Wylleman L. 1985: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Antwerpen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 10N3 (Ru-Z), Brussel - Gent, p. 938.
103178	Sint-jobsteenweg (Schilde)	Catershof (Kattenhof), kasteel ontstaan in de 15de eeuw	15de eeuw	Goris M., Persoons E. en Van der Haegen H. 2003: Een kaartboek van de Sint-Michielsabdij Antwerpen 1640-1793, Cartografische en iconografische bronnen voor de geschiedenis van het landschap in België VII, Brussel, p. 276-277.
103186	Moerstraat 55 (Schilde)	Hoeve Marijnissen	18 ^{de} eeuw	Plomteux G., Steyaert R. & Wylleman L. 1985: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Antwerpen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 10N3 (Ru-Z), Brussel - Gent, p. 933.
103187	Moerstraat 53 (Schilde)	's Gravenhof (Grauw hofke), kasteel, 'Château Flinck' op Ferrariskaart	17 ^{de} eeuw	Plomteux G., Steyaert R. & Wylleman L. 1985: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Antwerpen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 10N3 (Ru-Z), Brussel - Gent, p. 931-933.
103214	Bethaniëlei 81 (Schilde)	Couwenberghhoeve: laatmiddeleeuwse hoeve, 1ste vermelding van de hoeve: 1301	14 ^{de} eeuw	Plomteux G., Steyaert R. & Wylleman L. 1985: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Antwerpen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 10N3 (Ru-Z), Brussel - Gent, p. 893-894.

³³ AGIV 2024

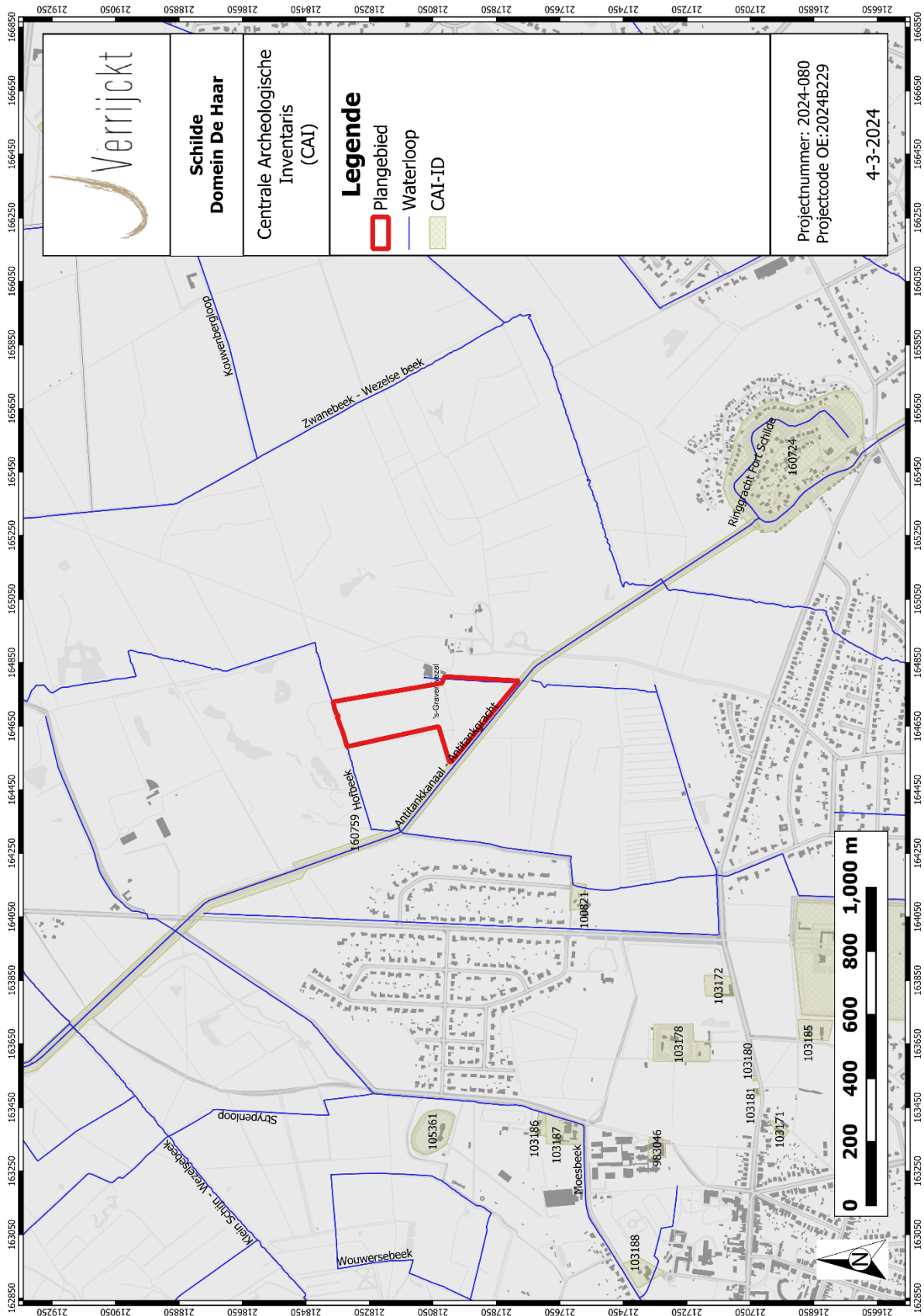
³⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/143>

105361	Moerstraat 57 (Schilde)	Schans van Oudaan: 20 ^{ste} eeuwse schans	20 ^{ste} eeuw	Aerts, W., Beschermde cultuurpatrimonium in de provincie Antwerpen. Arrondissement Antwerpen, Wommelgem, 1991, p. 289.
160724	Karekiet 70 (Schilde)	Fort van 's Gravenwezel, Fort van 2de orde met caponnières	20 ste eeuw	Plomteux G., Steyaert R. & Wylleman L. 1985: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Antwerpen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 10N3 (Ru-Z), Brussel - Gent.
160759	Antitankgracht (Schilde)	Antitankgracht, De gracht werd aangelegd met de bedoeling vijandelijke tanks en ander rollend materieel te stoppen vooraleer ze Antwerpen konden bereiken. 1939	1939	http://nl.wikipedia.org/wiki/Antitankgracht_%28Antwerpen%29
207768	Schans - Het Kamp (Schilde)	Tijdens de Spaanse Successieoorlog werd in 1701 in opdracht van Lodewijk XIV een verdedigingslijn namelijk de zogenaamde "linnekens" aangelegd aan de zuidgrens van Schilde langs de Schijn, en in het uiterste noorden van de gemeente sloegen de Fransen in 1703 hun kamp op. Dit kamp werd van veldschansen en wallen voorzien en daarvan bleef deze aarden veldschans bewaard.	1703	Topografische kaart van België, Militair Cartografisch Instituut, uitgegeven tussen 1883-1905 (ICM2). (=2de editie van Dépôt de la Guerre, kaartblad 8/5)
224415	Bethaniëlei (Brecht)	Bethaniëlei, archeologisch onderzoek, zonder resultaten (geen sporen of vondsten)	nvt	https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/8396
982269	Den Aard 18A (Schilde)	Den Aard: Op deze locatie vond archeologisch onderzoek plaats door middel van landschappelijke boringen, proefsleuven en metaaldectie. Daarbij kwamen geen archeologisch relevante sporen, noch vondsten aan het licht. Wel is een venige laag	nvt	DE RAYMAEKER A., DUPONT L. & VAN BREMPT L. 2021: Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan Den Aard 18 te Schilde, Tienen.

		aange troffen die het restant is van een voormalig ven dat zichtbaar is op de Ferrariskaart (1771- 1778).		
--	--	--	--	--

Binnen een straal van 1000m werden verschillende archeologische waarden in de CAI geregistreerd. Deze variëren vanaf de metaaltijden tot in de 20ste eeuw. Het grootste deel heeft betrekking op rurale bewoning sinds de late middeleeuwen in de vorm van hoeven en kastelen. Er zijn ook een aantal defensief-militaire constructies gekend die teruggaan tot in de nieuwe tijd en 20ste eeuw. Dit toont het belang ten aanzien van oa de stad Antwerpen. Er zijn slechts een aantal archeologische gegevens in de CAI gekend. De celtic fields zijn daarbij de oudste maar de interpretatie en datering van deze sporen zijn discutabel. Archeologische onderzoeken in de directe omgeving hebben nog geen resultaten opgeleverd.

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er slechts weinig, goed onderzochte, archeologische sites aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied. Dit is vermoedelijk niet te wijten aan het ontbreken van archeologische sites. Waarschijnlijk is dit te wijten aan het ontbreken van recente, grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Figuur 31: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart³⁵

³⁵ CAI 2024

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de directe nabijheid van het plangebied werden enkele archeologienota's opgemaakt. Tevens werden er vervolgonderzoeken uitgevoerd en gerapporteerd in een nota. Hieronder worden de meest relevante uitgebreider beschreven. De locaties van de uitgevoerde onderzoeken komen sterk overeen met deze van het plangebied waardoor deze onderzoeken relevante info kunnen herbergen over de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
16813	Vooronderzoek Schilde Den Aard	Archeologienota uit december 2020	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/16813
19236	Vooronderzoek Schilde, IJzemaalsteenweg	Archeologienota uit juli 2021	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/19236
7081	Vooronderzoek Brecht Sint-Job-in-'t-Goor, Guldensporenlei	Archeologienota uit april 2018	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/7081

Tabel 3: Archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
21018	Vooronderzoek Schilde, IJzemaalsteenweg	Nota uit januari 2022	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/21018
19583	Vooronderzoek Schilde Den Aard	Nota uit augustus 2021	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/19583
7495	Vooronderzoek Brecht Sint-Job-in-'t-Goor, Guldensporenlei	Nota uit mei 2018	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/7495

Vooronderzoek Schilde Den Aard³⁶ (ID 16813 en 19583)

Dit gebied bestrijkt een gelijkaardige landschappelijke ligging en bodemtype en is onderzocht door middel van een bureauonderzoek, landschappelijke boringen en proefsleuven. Daarom is dit één

³⁶ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/19583> en <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/16813>

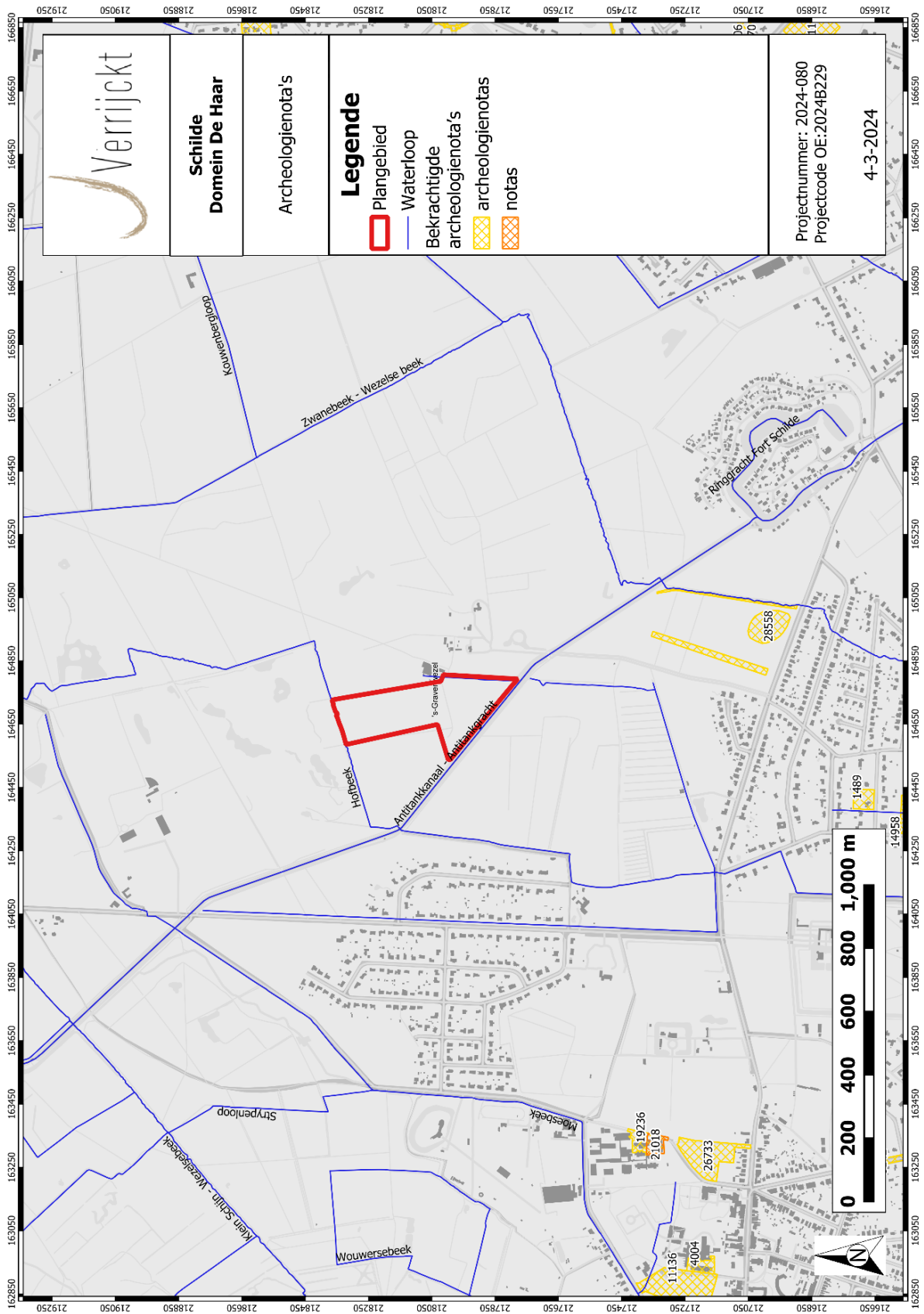
van de onderzoeksgebieden gelijkaardig aan het plangebied. De beide onderzoeken zijn ook vrij recent (2020 en 2021).

Het terrein heeft een zelfde landschappelijke ligging op een gradiëntzone maar met een (matig) natte podzolbodem en nabij een ven. Op basis hiervan werd er een kans aangegeven voor het aantreffen van artefactensites uit de steentijd. Voor sporensites vanaf het neolithicum is er een lage trefkans voor het zuidelijke deel en een middelhoge kans voor het noordelijke (drogere) deel van dat projectgebied en dit tot en met de volle middeleeuwen. Vanaf de late middeleeuwen is de bebouwing in het algemeen meer geconcentreerd bij de bewoningskernen waardoor er voor die recentere perioden een lagere kans is voor het aantreffen van archeologische waarden. Wel is er een hoge kans voor dergelijke waarden in de nieuwe tijd vanwege de ligging naast een schans. Vanwege deze archeologische verwachtingen werd een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek geadviseerd voor een deel van het terrein dat ontwikkeld wordt. De rest blijft bos.

Bij het landschappelijk bodemonderzoek werden vijf boringen geplaatst. Daarbij bleek het grootste deel van het terrein verstoord. Een artefactensite werd daarom niet verwacht. Gezien de (erg) natte bodem werden ook geen sporensites tot de volle middeleeuwen meer verwacht. Sites uit de late middeleeuwen en later konden ondanks de natte omstandigheden wel nog verwacht worden wat leidde tot een proefsleuvenonderzoek.

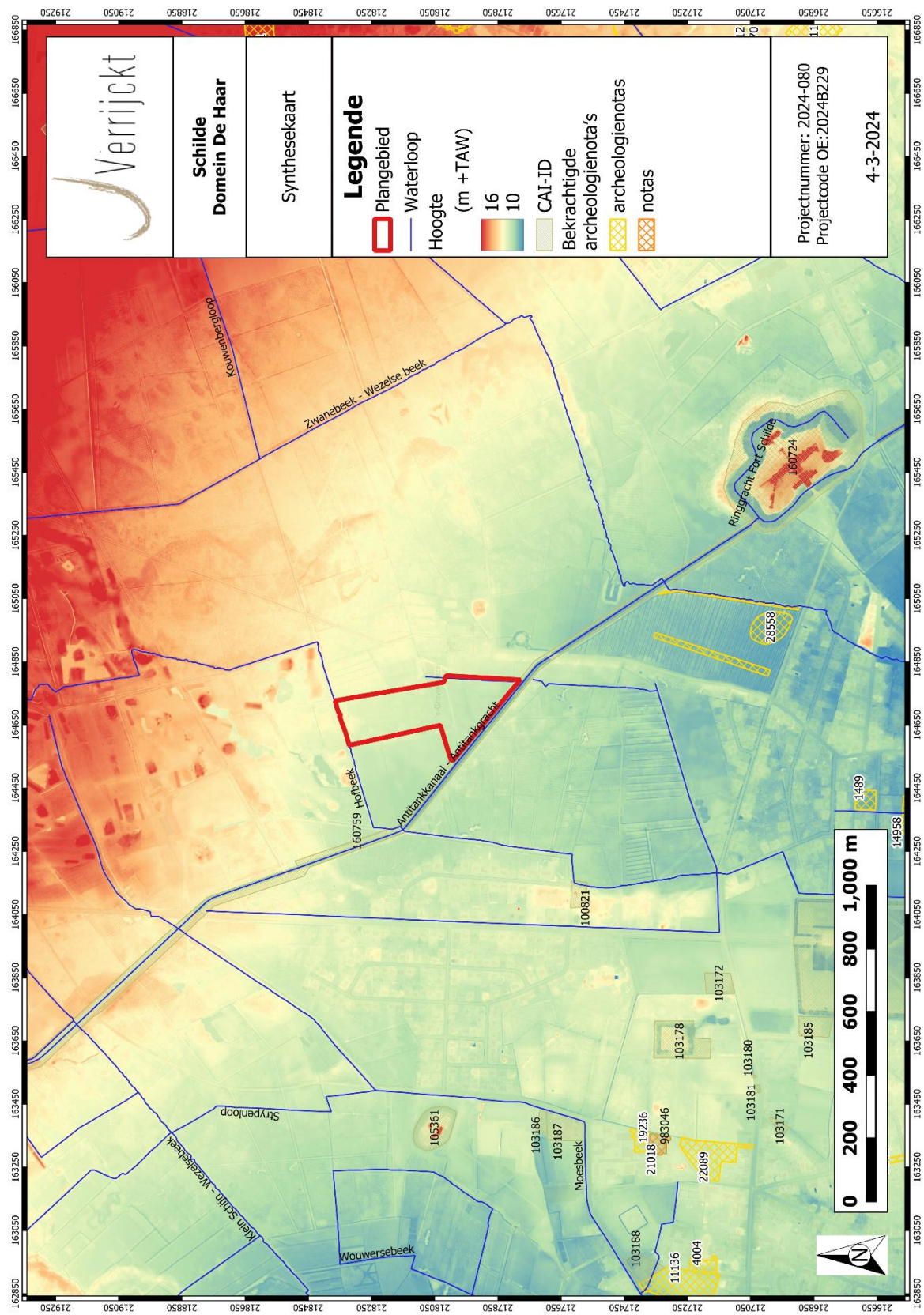
Het type bodemprofiel bestaat uit een ca. 40 cm dikke strooisel laag waaronder een verstoring van ca. 40 cm dikte kon worden vastgesteld. De verstoring kenmerkt zich door een sterk gevlekte vulling en een onregelmatige ondergrens. Onder de verstoring, vanaf een diepte van ca. 50 cm beneden het maaiveld, vangt een dunne donker bruine humeuze laag aan. Het weinig sediment duidt op een permanente waterstand waardoor plantaardig materiaal trager afbreekt. Deze horizont kan mogelijk worden geïnterpreteerd als restant van een venneetje dat op historische kaarten ter hoogte van het projectgebied wordt gekarteerd. De laag werd vlakdekkend over het volledige projectgebied aangetroffen. De gereduceerde C-horizont vangt aan op een diepte van 70 cm beneden het maaiveld

en is opgebouwd uit zanden met een lichtgroene kleurtextuur. De diepte van het archeologisch relevant niveau bevindt zich tussen de 50 en 75 cm onder het maaiveld. Sporen werden evenwel niet aangetroffen wat te wijten is aan de vergravingen en de erg natte omgeving.

Figuur 32: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's³⁷

³⁷ CAI 2024

Figuur 33: Plangebied en omgeving op de synthesekaart³⁸

³⁸ CAI 2024

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent eveneens weinig archeologische vondstlocaties. Het ontbreken van goed onderzochte archeologische sites wil echter niet zeggen dat er geen archeologische sites aanwezig zijn. Er zijn archeologische waarden gekend in de omgeving, waaronder celtic fields al is die interpretatie twijfelachtig. Verder zijn er met name laatmiddeleeuwse hoeven en kastelen bekend, zo ook uit de nieuwe tijd. Er is ook een schans (nieuwe tijd) en een antitankgracht (20ste eeuw) die duiden op het defensief-militaire karakter dat de omgeving had op bepaalde momenten in het verleden. Op basis van kaartmateriaal dat teruggaat tot in de 18de eeuw is het terrein steeds onbebouwd geweest, en in gebruik als akker, weide of bos.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

Het gehele plangebied is steeds in gebruik geweest als akker, weide of bos. Deze zal beperkte bodemverstoringen met zich hebben meegebracht. Op recente luchtfoto's is er ook een westelijke zone waar vergravingen hebben plaatsgevonden. De diepte daarvan is evenwel niet gekend.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Binnen het domein De Haar wordt een reliëfwijziging uitgevoerd. Het betreft een ophoging van ongeveer 6 cm op een oppervlakte van 6 ha landbouwgrond. Deze grond wordt momenteel bewerkt als akker. De grond is afkomstig van het graven van 2 poelen, afschuiven van oevers van bestaande vijvers en organisch slib uit vijvers die geruimd worden. Die zones horen niet tot de vergunningsaanvraag. Het gaat dus enkel om het aanbrengen van de grond ter ophoging van de akker met 6cm. De grond zal gelijk uitgespreid worden en vervolgens bij de volgende bewerking van de akker mee ingeplougd worden. Hierbij wordt de ploeglaag niet aangeroerd en wordt er dus ook geen nieuwe bodemverstoring verwacht.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Er zijn een beperkt aantal onderzoeken uitgevoerd in de omgeving. Daarbij blijkt dat op gelijkaardige landschappelijke ligging en bodemtype de C-horizont tussen 50 en 75cm -mv zat.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied een archeologische site aanwezig is.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Binnen de contouren van het plangebied zijn mogelijk podzolbodems aanwezig. Indien er podzolbodems aanwezig zijn, zullen deze goed bewaard zijn. Een verder onderzoek is in deze niet wenselijk. Ook al kunnen er archeologische waarden bevinden dient er omwille van de afwezige bodemverstoring geen verder onderzoek uitgevoerd te worden. Dit wordt hier onder verder onderbouwd.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Schilde, deelgemeente **'s Gravenwezel**. Deze toponiemen komen reeds voor vanaf de volle en late middeleeuwen. Voor zover bekend zijn de archeologische waarden ook een reflectie van het feit dat de omgeving met name vanaf de middeleeuwen en nieuwe tijd in gebruik genomen werd. Het rurale karakter bleef evenwel duidelijk bewaard, zo ook tot op vandaag.

Wanneer het landschappelijke aspect wordt bekeken is wel te zien dat het plangebied gelegen is tussen een hogere droge zone van de Kempen en een lagere natere zone van de vallei van de Schijns-Nete. Daarbij hoort een ontwatering waarbij verschillende waterlopen langs het plangebied gelegen zijn al zijn er een aantal wel rechtgetrokken of gekanaliseerd. De ligging van het plangebied in een gradiëntzone kan wijzen op de kans op het aantreffen van artefactensites uit de steentijd. De kans is hier waarschijnlijk lager omdat de bodem er (ook op historische kaarten) erg nat tot drassig lijkt te zijn. De kans is groter om steentijdsites aan te treffen waar holocene duinen gelegen zijn. Deze bevinden zich in een straal van 2km. Met de introductie van de landbouw in het neolithicum zijn vruchtbare bodems ook belangrijk. De gradiëntsituatie is ook hiervoor belangrijk maar ook hier kan het zijn dat de gronden te nat zijn om die als eerste in gebruik te nemen. Iets drogere gronden in de omgeving kunnen beter geëigend zijn. Vanaf de late middeleeuwen gaat de mens zich met name concentreren in en rond bewoningskernen. Er zijn er verschillende gekend in de omgeving van het plangebied. Op basis van de cartografische bronnen was er geen bebouwing in het plangebied. Net ten zuidoosten aan de rand van het terrein was wel al sinds de 18de eeuw bebouwing aanwezig (als afgezonderd huis De Laege Haer of Leege Haer. Vanaf de late middeleeuwen is er dus een lage kans op het aantreffen van archeologische waarden. Voor WOII werd ook de tankgracht aangelegd langsheen het terrein. Het is niet duidelijk of hierbij ook een kans is op het aantreffen van resten uit WOII binnen het plangebied.

Binnen het domein De Haar wordt een reliëfwijziging uitgevoerd. Het betreft een ophoging van ongeveer 6 cm op een oppervlakte van 6 ha landbouwgrond. Deze grond wordt momenteel bewerkt als akker. De grond is afkomstig van het graven van 2 poelen, afschuiven van oevers van bestaande vijvers en organisch slib uit vijvers die geruimd worden. Die zones horen niet tot de vergunningsaanvraag. Het gaat dus enkel om het aanbrengen van de grond ter ophoging van de akker met 6cm. De grond zal gelijk uitgespreid worden en vervolgens bij de volgende bewerking van de akker mee ingeplogd worden. Hierbij wordt de ploeglaag niet aangeroerd en wordt er dus ook geen nieuwe bodemverstoring verwacht.

Op basis van bovenstaande gegevens bestaat er een verwachting, maar eerder laag voor sites uit de steentijd tot en met de volle middeleeuwen. Voor latere perioden (nieuwe tijd en 20ste eeuw) enkel ten aanzien van mogelijke defensief-militaire waarden, maar ook daar is de verwachting beperkt.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied, is er een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is. In elk geval is het duidelijk dat deze archeologische site niet bedreigd wordt door de geplande werkzaamheden omdat er geen bodemimpact zal zijn.

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren, maar gezien de toekomstige werkzaamheden geen impact zullen hebben op de bodem, is verder archeologisch onderzoek dan ook niet noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Het plangebied is momenteel in gebruik als akker. Deze akker zal opgehoogd worden met sediment. In totaal zal de akker hierdoor met 6cm opgehoogd worden waarbij de ploeglaag zal blijven liggen. De opgebrachte grond zal mee geploegd worden op de akker.

Het assessment heeft aangetoond dat het plangebied op een gradiëntsituatie gelegen is met een matige archeologische verwachting. Gezien er geen impact zal zijn door de werken op de onverstoorde bodem is een verder onderzoek dan ook niet nodig.

Het terrein kan vrijgegeven worden en er dient geen programma van maatregelen opgesteld te worden.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) met aanduiding werkzone (blauw)	5
Figuur 3: Plangebied, noordelijke deel, op kadasterkaart (GRB)	6
Figuur 4: Plangebied, zuidelijke deel, op kadasterkaart (GRB)	7
Figuur 5: Plangebied met weergave van de huidige inplanting op orthofoto	11
Figuur 6: Plangebied met weergave van de werkzone	13
Figuur 7: Details van de snedes E, F en G	14
Figuur 8: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)	16
Figuur 9: Plangebied op het DHM II	17
Figuur 10: Illustratie gradiëntzone	18
Figuur 11: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	21
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	22
Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied	23
Figuur 14: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000	24
Figuur 15: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied	25
Figuur 16: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	26
Figuur 17: Plangebied op de Ferrariskaart	30
Figuur 18: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	31
Figuur 19: Plangebied op de Vandermaelenkaart	32
Figuur 20: Plangebied op de Poppkaart	33
Figuur 21: Plangebied op de topografische kaart van 1873	34
Figuur 22: Plangebied op de topografische kaart van 1904	35
Figuur 23: Plangebied op de topografische kaart van 1939	36
Figuur 24: Plangebied op de topografische kaart van 1969	37
Figuur 25: Plangebied op de topografische kaart van 1981	38
Figuur 26: Plangebied op de topografische kaart van 1989	39
Figuur 27: Plangebied op de luchtfoto 1971	40
Figuur 28: Plangebied op de luchtfoto 1989	41
Figuur 29: Plangebied op de luchtfoto 2000-2003	42
Figuur 30: Plangebied op de luchtfoto 2013-2015	43
Figuur 31: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	47
Figuur 32: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's	50
Figuur 33: Plangebied en omgeving op de syntheseskaart	51

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied	44
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied	48
Tabel 3: Archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied	48

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST SCHILDE, DE HAAR	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2024B229
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2 t/m Figuur 4
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 5 en Figuur 27 t/m Figuur 29
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 11
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart

Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 20
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21 t/m Figuur 26
Type plan	Historische topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1873-1989
Datum	04-03-2024 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 31 t/m Figuur 33

Type plan	Archeologische waarden
Onderwerp plan	Plangebied met archeologische waarden
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	04-03-2024 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2022. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2022a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2022c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2022e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2022. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2022e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at:

<http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2022g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

GULLENTOPS F., PAULISSEN E. EN VANDENBERGHE N. (1996) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest.

IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 BIJLAGEN